

**ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
ΙΔΡΥΜΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ**

**Ο ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ ΣΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ-ΙΩΑΝΝΑ Κ. ΔΕΒΕΤΖΟΓΛΟΥ

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ Α. ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ

ΕΠΙΒΛ. ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ : ΘΕΟΔΩΡΑ ΚΑΥΚΙΑ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2018

**Ο ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ ΣΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ**

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ : ΘΕΟΔΩΡΑ ΚΑΥΚΙΑ

ΤΡΙΜΕΛΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗ :

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τις οικογένειές μας, που στάθηκαν δίπλα μας, κατά τη διάρκεια των τεσσάρων αυτών ετών της φοίτησής μας στο τμήμα Νοσηλευτικής του Α.Τ.Ε.Ι.Θ. Η πτυχιακή αυτή εργασία είναι αφιερωμένη σε αυτούς, πιστεύοντας ότι θα νιώσουν περήφανοι για εμάς.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	σελ.6
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	σελ.7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο Ο ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ ΣΤΙΣ ΜΟΝΑΔΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΘΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΕΣ Μ.Κ.Ο.	
1.1 Ο εθελοντισμός	σελ.9
1.1.1 Ιστορική αναδρομή του Εθελοντισμού	σελ.9
1.1.2 Ορισμός και εννοιολογική προσέγγιση εθελοντισμού	σελ.19
1.1.3 Μορφές εθελοντισμού	σελ.20
1.1.4 Χαρακτηριστικά και κίνητρα του εθελοντή	σελ.21
1.1.5 Αρχές εθελοντισμού	σελ.23
1.1.6 Αιτίες ανάπτυξης του εθελοντισμού	σελ.24
1.1.7 Η σημασία του εθελοντισμού	σελ.24
1.1.8 Η αναγκαιότητα του εθελοντισμού τη σημερινή εποχή	σελ.25
1.1.9 Οφέλη του εθελοντισμού για την κοινωνία	σελ.25
1.1.10 Περιορισμοί και προβλήματα του εθελοντισμού	σελ.26
1.1.11 Οικονομική κρίση και εθελοντισμός	σελ.27
1.2 Μονάδες παροχής υπηρεσιών υγείας	σελ.29
1.2.1 Ορισμός υγείας	σελ.29
1.2.2 Ορισμός και εννοιολογική προσέγγιση Υπηρεσιών υγείας	σελ.30
1.2.3 Μορφές μονάδων παροχής υπηρεσιών υγείας	σελ.30
1.2.4 Χαρακτηριστικά των υπηρεσιών υγείας	σελ.31
1.3 Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις	σελ.32
1.3.1 Ορισμός και εννοιολογική σημασία των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων	σελ.32
1.3.2 Χαρακτηριστικά και τομείς των Μη κυβερνητικών Οργανώσεων (Μ.Κ.Ο.)	σελ.33
1.3.3 Κριτήρια που πρέπει να πληρούνται ώστε μια οργάνωση να καλείται ως μη κερδοσκοπική	σελ.34
1.3.4 Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις που σχετίζονται με τη	

Νοσηλευτική	σελ.35
1.3.5 Οι Μ.Κ.Ο. που δραστηριοποιούνται στον τομέα των μονάδων υγείας	σελ.35
1.3.5.1 Μέριμνα	σελ.35
1.3.5.2 Οι γιατροί χωρίς σύνορα	σελ.36
1.3.5.3 Γιατροί της καρδιάς	σελ.37
1.3.5.4 Γιατροί του Κόσμου	σελ.39

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΥ ΣΤΙΣ ΦΥΣΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΕΣ ΚΑΙ Η ΔΡΑΣΗ ΤΩΝ Μ.Κ.Ο.

2.1 Ορισμός και εννοιολογική προσέγγιση της φυσικής καταστροφής	σελ.41
2.2 Φάσεις διάσωσης	σελ.43
2.3 Οι Μ.Κ.Ο. που δραστηριοποιούνται σε φυσικές καταστροφές	σελ.45
2.3.1 Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός (Ε.Ε.Σ)	σελ.45
2.3.2 Ελληνική Ομάδα Διάσωσης (Ε.Ο.Δ.)	σελ.46
2.3.3 Έλληνες Διασώστες	σελ.47

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο Ο ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ ΣΤΙΣ ΑΝΑΠΤΥΣΣΟΜΕΝΕΣ ΧΩΡΕΣ

3.1 Ορισμός και υποκατηγορίες των αναπτυσσόμενων χωρών	σελ.48
3.2 Χαρακτηριστικά των αναπτυσσόμενων χωρών	σελ.49
3.3 Οι Μ.Κ.Ο. που δραστηριοποιούνται στις αναπτυσσόμενες χώρες	σελ.50
3.3.1 Oxfam	σελ.50
3.3.2 ActionAid	σελ.51
3.3.3 Unicef	σελ.52

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ σελ.54

ΠΕΡΙΛΗΨΗ σελ.56

ABSTRACT σελ.68

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ σελ.60

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Την τελευταία δεκαετία είναι ευρέως γνωστό πως η Ελλάδα μαστίζεται από την οικονομική κρίση, γεγονός που έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση της δράσης του εθελοντισμού. Ο εθελοντισμός είναι ιδιαίτερα σημαντικός, καθώς αποτελεί ανιδιοτελή προσφορά που πηγάζει από τον άνθρωπο και έχει ως επίκεντρο τον πάσχοντα συνάνθρωπο. Συμβάλλει στην καταπολέμηση των κοινωνικών αδικιών, στη διάδοση παγκόσμιων αξιών και στη δημοσιοποίηση των εκάστοτε προβλημάτων. Ο εθελοντής αναπτύσσει τις κοινωνικές του δεξιότητες, μαθαίνει να συνεργάζεται και να αλληλεπιδρά μέσα στο κοινωνικό σύνολο.

Όπως προκύπτει από τα στατιστικά δεδομένα τα τελευταία χρόνια παρατηρείται αυξημένη συμμετοχή σε εθελοντικά προγράμματα. Το ποσοστό των εθελοντών το 2009 στην Ελλάδα άγγιζε μόλις το 2%. Ωστόσο το 2010 υπήρξε αύξηση των ποσοστών που έφτασαν στο 13%, το 2011 στο 17% και το 2012 στο 20%. Αντίστοιχη αύξηση αναμένεται και στα επόμενα έτη.

Η επιλογή του παρόντος θέματος πτυχιακής εργασίας έγινε με σκοπό την ανάδειξη της σπουδαιότητας του εθελοντισμού στη σύγχρονη κοινωνία. Ο εθελοντισμός θεωρείται στάση ζωής όπου αναπτύσσει την αλληλεγγύη και τον αλληλοσεβασμό. Λόγω της ιδιαίτερης λοιπόν σημασίας του, στόχο μας αποτελεί η ευαισθητοποίηση και η όσο το δυνατόν μεγαλύτερη ενεργοποίηση των πολιτών.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Εθελοντισμός είναι η δραστηριότητα εκείνη που αναπτύσσεται κατά τρόπο προσωπικό, αυθόρμητο, ελεύθερο, χωρίς σκοπό ή ατομικό κέρδος, από μεμονωμένους πολίτες ατομικά ή διαμέσου των οργανώσεων των οποίων αποτελούν μέλη, προς το συμφέρον της ομάδας στην οποία ανήκουν ή τρίτων προσώπων ή της τοπικής, κρατικής ή διεθνούς κοινότητας αποκλειστικά για σκοπούς αλληλεγγύης (αλτρουιστικούς). Είναι η πρόθυμη δέσμευση ενός ατόμου να εργαστεί χωρίς αμοιβή για ένα καθορισμένο ή αόριστο χρονικό διάστημα για το γενικό καλό της κοινωνίας (Ζουμπρής και συν., 2014).

Αναφέρεται σε όλες τις μορφές εθελοντικής δραστηριότητας, επίσημης ή ανεπίσημης, πλήρους απασχόλησης ή μερικής απασχόλησης, στη χώρα διαμονής ή στο εξωτερικό. Προϋποθέτει την ελεύθερη βούληση των ατόμων, δηλαδή πραγματοποιείται με δική τους επιλογή και κίνητρα και δεν περιέχει συμφέρον ή οικονομικά οφέλη. Είναι ένα μέσο για να εστιάζουν τα άτομα και οι οργανισμοί στις ανθρώπινες, κοινωνικές και περιβαλλοντικές ανάγκες (Ζουμπρής και συν., 2014).

Το δεύτερο στοιχείο της πτυχιακής εργασίας είναι η οικονομική κρίση εντός της οποίας αναπτύσσεται ο εθελοντισμός. Οικονομική κρίση, λοιπόν, ορίζεται το φαινόμενο κατά το οποίο μια οικονομία χαρακτηρίζεται από διαρκή και αισθητή μείωση της οικονομικής της δραστηριότητας. Με τον όρο οικονομική δραστηριότητα αναφέρονται όλα τα μακροοικονομικά μεγέθη της οικονομίας, όπως η απασχόληση, το εθνικό προϊόν, οι τιμές, οι επενδύσεις κ.λπ. Ο βασικότερος δείκτης οικονομικής δραστηριότητας είναι οι επενδύσεις, οι οποίες, όταν αυξομειώνονται, συμπαρασύρουν μαζί τους και όλα τα υπόλοιπα οικονομικά μεγέθη (Λειβαδάρος & Γαργαλιάνος, 2014).

Η οικονομική κρίση αποτελεί τη μία από τις δύο φάσεις των οικονομικών διακυμάνσεων και συγκεκριμένα τη φάση της καθόδου, όταν δηλαδή η οικονομική δραστηριότητα βρίσκεται σε μια συνεχή συρρίκνωση (Λειβαδάρος & Γαργαλιάνος, 2014).

Η ιστορία του εθελοντισμού ξεκινάει, ήδη, από τη μυθολογία. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί ο Προμηθέας, ο Τιτάνας που έκλεψε τη φωτιά από τους θεούς και την έδωσε στους ανθρώπους, με αποτέλεσμα να τιμωρηθεί από το Δία. Η απελευθέρωση του δόθηκε από τον ημίθεο, Ηρακλή ο οποίος επίσης χαρακτηριζόταν από το πνεύμα του εθελοντισμού (Καμπά και συν., 2015).

Σκοπός της παρούσας εργασίας αποτελεί η επισήμανση της σημαντικότητας του εθελοντισμού στους χαλεπούς καιρούς της οικονομικής κρίσης, μέσω της πολύπλευρης δράσης των Μη Κυβερνητικών και άλλων Εθελοντικών Οργανώσεων. Ειδικότερα, επιδιώκεται η ενίσχυση των αισθημάτων αλληλεγγύης και ανιδιοτελούς προσφοράς προς τον πάσχοντα συνάνθρωπο σε μια σύγχρονη πραγματικότητα στην οποία έχει αποδειχθεί ότι προαπαιτούμενο της ευτυχίας δεν είναι το χρήμα και τα υλικά αγαθά.

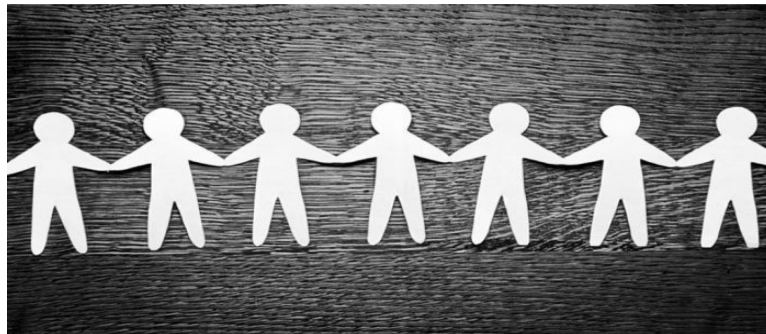
Η δομή της εργασίας έχει ως εξής :

- Το 1^ο κεφάλαιο αναφέρεται στη δράση των εθελοντών των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (Μ.Κ.Ο.) στις μονάδες παροχής υπηρεσιών υγείας,
- Το 2^ο κεφάλαιο αναλύει την ενεργό συμμετοχή των Εθελοντικών Οργανώσεων σε περιπτώσεις φυσικών καταστροφών, όπως είναι οι πλημμύρες, οι σεισμοί, οι πυρκαγιές.
- Το 3^ο κεφάλαιο προσδιορίζει τη συμβολή των Μ.Κ.Ο. στις αναπτυσσόμενες χώρες .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

Ο ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ ΣΤΙΣ ΜΟΝΑΔΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΕΣ Μ.Κ.Ο.

1.1 Ο εθελοντισμός

1.1.1 Ιστορική αναδρομή του Εθελοντισμού

Η προσφορά του εθελοντισμού δεν περιλαμβάνει τις ίδιες υπηρεσίες μέσα στο πέρασμα των χρόνων. Αλλάζει και εμπλουτίζεται ανάλογα με τις ιστορικές και κοινωνικές συνθήκες που επικρατούν κάθε περίοδο. Ακολουθεί ιστορική αναδρομή του θεσμού του εθελοντισμού (Μητσαρά & Γεώργα, 2015).

Από τα πρώτα χρόνια εμφάνισης της ανθρώπινης ύπαρξης γίνεται αντιληπτό το ένστικτο προστασίας και φροντίδας του ατόμου ως προς τους αρρώστους, τα μωρά και τα παιδιά. Με τη δημιουργία και συγκρότηση των πρώτων κοινωνικών ομάδων, κοινοτήτων και φυλών, η φροντίδα και η ικανοποίηση των βασικών αναγκών μετατίθεται σε αυτές (Μητσαρά & Γεώργα, 2015).

Ο μεγάλος τραγικός ποιητής Αισχύλος στην τριλογία του «Προμηθέας δεσμώτης», «Προμηθέας λυόμενος» και «Προμηθέας πυρφόρος» έκανε ευρέως γνωστό το μύθο του πρώτου ανιδιοτελούς εθελοντή Προμηθέα. Ο Προμηθέας ήταν ο Τιτάνας που έκλεψε τη φωτιά από τους θεούς και τη δώρισε στους ανθρώπους, χαρίζοντάς τους ταυτόχρονα τη γνώση και τις τέχνες. Ο πατέρας και αρχηγός των θεών Δίας έστειλε τον Ήφαιστο να τον τιμωρήσει σταυρώνοντάς τον στον Καύκασο και κρατώντας τον εκεί καρφωμένο σε ένα βράχο. Σύμφωνα με έναν άλλο μύθο της ελληνικής μυθολογίας, ο ημίθεος Ηρακλής, ένας ακόμη μεγάλος εθελοντής ελευθερώνει τον Προμηθέα (Καμπά και συν., 2015).

Κατά την κλασική περίοδο, που οι άνθρωποι στην Αθήνα διακρίνονται σε είλωτες και ελεύθερους πολίτες, γίνεται έντονη προσπάθεια για ανάπτυξη του θεσμού της πρόνοιας. Επίσης, στα έπη του Ομήρου, Ιλιάδα και Οδύσσεια, εξυμνείται η σπουδαιότητα της φιλοξενίας. Ο Πλάτωνας, ο Αριστοτέλης και οι Στωικοί φιλόσοφοι, μέσα από το έργο τους, συνέβαλαν στην ανάδειξη των όρων της κοινωνικής δικαιοσύνης και της αλληλεγγύης, κατά την περίοδο αυτή. Οι έννοιες αυτές, είχαν σημαντική επίδραση στην τοπική κοινωνία, και οδήγησαν τα άτομα στην προσφορά φροντίδας και υποστήριξης μέσω υλικών αγαθών, κατά κύριο λόγο, προς τους νοητικά και σωματικά αδύναμους και τους φτωχούς (Μητσαρά & Γεώργα, 2015).

Η ανιδιοτελής αυτή προσφορά, δεν περιορίστηκε αποκλειστικά στο άτομο, αλλά αποτέλεσε κοινωνική ευθύνη και το κράτος προκειμένου να την εξασφαλίσει θεσμοθέτησε ανάλογους νόμους. Συγκεκριμένα, το 800 Π.Χ., στη Σπάρτη, ο Λυκούργος προώθησε μέτρα κοινωνικής μέριμνας, καλύπτοντας με έξοδα της πολιτείας, την διατροφή και εκπαίδευση των νέων. Ακόμη, προχώρησε στον καταμερισμό των εδαφών προς τους συνανθρώπους του, και στην αποδοχή της ισότητας των κοινωνικών βαθμίδων. Η εφαρμογή προοδευτικών φόρων, η διαγραφή των χρεών, ευρέως γνωστή ως «σεισάχθεια», και ο αναδασμός της καλλιεργούμενης γης, προωθήθηκαν από το Σόλωνα στην Αθήνα το 630π.Χ και από τον Περίανδρο στην Κόρινθο το 668π.Χ. . Κατά τον Χρυσό αιώνα του Περικλή, λήφθηκαν μέτρα για την παροχή σύνταξης στους ηλικιωμένους και στους ανάπηρους, την προφύλαξη των ορφανών και των χηρών και την προσφορά εργασίας σε υπηρεσίες του κράτους για άνεργους πολίτες, με σκοπό την υλοποίηση κοινωφελών έργων (Μητσαρά & Γεώργα, 2015).

Στα χρόνια της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, καθιερώθηκε η αρχή της επιχορήγησης και των διανομών σε άνεργους και άπορους, με γνώμονα την υπηκοότητα τους. Τα μέτρα αυτά, στόχευαν στην εξασφάλιση μιας κοινωνίας που χαρακτηρίζεται, από γαλήνη και απουσία κοινωνικών συγκρούσεων. Η υλοποίηση έργων δημόσιας υγιεινής, όπως η δημιουργία υδραγωγείων και δημόσιων λουτρών, και η προώθηση της ιατρικής περίθαλψης, οφείλονται στο οργανωτικό πνεύμα που διέπει τους Ρωμαίους. Σε αυτό, επίσης, βασίστηκε η εξέλιξη της διοίκησης του δημόσιου τομέα, των συγκοινωνιών και του δικαίου (Μητσαρά & Γεώργα, 2015).

Μεγάλος αριθμός αναφορών σχετικά με τη φιλανθρωπία και την κοινωνική μέριμνα, εντοπίζεται στις σελίδες της Παλαιάς Διαθήκης. Για παράδειγμα, οι πολίτες που βρίσκονταν σε καλή οικονομική κατάσταση, καλούνταν να αφήνουν απόθεμα λαδιού,

σιτηρών και άλλων καρπών, ώστε να καλύψουν τις ανάγκες του και οι οικονομικά ασθενείς πολίτες. Οι Ιουδαίοι από την άλλη πλευρά, αναγκάζονταν από το νόμο να παραχωρήσουν το ένα δέκατο των εσόδων τους στους άπορους και να εκτελούν ευεργεσίες (Μητσαρά & Γεώργα, 2015).

Την περίοδο του Μεσαίωνα, στη Δυτική Ευρώπη, ο χριστιανισμός συνέβαλλε σημαντικά στην εξέλιξη της πρόνοιας, ενώ παράλληλα κυριαρχούν ο «μυστικισμός», ο «δογματισμός» και η «τυραννία» της Ιεράς Εξέτασης. Τα μοναστήρια βρίσκονται υπό τον έλεγχο και την οικονομική ενίσχυση της αριστοκρατίας, και συνδράμουν τους ασθενείς και τους άπορους. Βασικό μέσο επιβίωσης για αυτούς, αποτελεί η ζητιανιά, η οποία όμως είναι κατακριτέα και τιμωρείται από το νόμο. Σημαντική επίσης, είναι η συμβολή των ξενοδοχείων-νοσοκομείων, τα οποία προσφέρουν υπηρεσίες φροντίδας στις εγκύους, τους ασθενείς και τους ανθρώπους που είναι καθηλωμένοι στο κρεβάτι. Επιπροσθέτως, η άρχουσα τάξη ιδρύει και εξασφαλίζει οικονομικά τα νοσοκομεία. Μέσα σε αυτό το κλίμα, επεκτείνεται η έννοια της ελεημοσύνης και κοινωνικής μέριμνας, μέσω ιδρυμάτων και ταγμάτων, όπως το τάγμα των Χριστιανικών Αδελφοτήτων, του Αγίου Φραγκίσκου της Ασίζης (Μητσαρά & Γεώργα, 2015).

Στα χρόνια του Μεγάλου Κωνσταντίνου, υπήρχαν ειδικοί επίτροποι, οι οποίοι εξέταζαν την κατάσταση στην οποία βρίσκονταν τα ορφανά, οι χήρες και οι ασθενείς, προκειμένου να τους παρασχεθεί η απαιτούμενη βοήθεια. Επιπλέον, ιδρύονται πτωχοκομεία, νοσοκομεία, ορφανοτροφεία και άλλα φιλανθρωπικά ιδρύματα, που οργανώνονται από την Εκκλησία, το κράτος και την άρχουσα κοινωνική τάξη (Μητσαρά & Γεώργα, 2015).

Στα ιστορικά χρόνια γίνεται αναφορά για τη Βασιλειάδα του Μεγάλου Βασιλείου, ο οποίος παρείχε παρηγοριά, τροφή, ξεκούραση ή και τη δυνατότητα εκμάθησης κάποιας τέχνης, στους άπορους και τους ξένους. Απώτερος σκοπός της τελευταίας ενέργειάς του ήταν να ανεξαρτητοποιηθούν και να εξασφαλίζουν μόνοι τους τις ανάγκες τους (Μητσαρά & Γεώργα, 2015).

Από το 1453 με την Άλωση της Κωνσταντινούπολης, έως την ίδρυση του νεοελληνικού κράτους το 1833, το Γένος βρισκόταν υπό το καθεστώς υποδούλωσης. Στην περίοδο της Τουρκοκρατίας, βασικοί παράγοντες κοινωνικής φροντίδας των ατόμων που χρήζουν βοήθειας, αποτελούν η οικογένεια, η κοινότητα και η Εκκλησία. Ειδικότερα, τα μοναστήρια και ο κατώτερος κλήρος δραστηριοποιούνται έντονα, καθώς ταυτίζουν τη προσφορά βοήθειας με τη συνέχεια του Ελληνισμού και την ύπαρξη του έθνους (Μητσαρά & Γεώργα, 2015).

Σε τοπικό επίπεδο, οι δημογέροντες ήταν υπεύθυνοι για τη δημόσια υγιεινή, δηλαδή την αποχέτευση και τα υδραγωγεία, καθώς επίσης και για τους φτωχούς γενικότερα. Οι κοινότητες αναπτύχθηκαν οικονομικά και κοινωνικά με τη συμβολή των επαγγελματιών ενώσεων και συνεταιρισμών, οι οποίοι μέσω εξελιγμένων μεθόδων μάζευαν χρηματικά ποσά για την προστασία απέναντι σε φυσικές καταστροφές και κάθε είδους κίνδυνο. Οι συντεχνίες προσέφεραν εργασία σε άνεργους πολίτες και οικονομικούς πόρους για την ανοικοδόμηση και τη λειτουργία νοσοκομείων, ιατρείων και σχολείων (Μητσαρά & Γεώργα, 2015).

Οι Έλληνες του εξωτερικού παρείχαν μεγάλο αριθμό χρημάτων για την ανέγερση αυτών των ευαγών ιδρυμάτων, όπως και για την κάθε είδους προστασία αλλά και εξασφάλιση προίκας στα ορφανά και άπορα κορίτσια (Μητσαρά & Γεώργα, 2015).

Στα χρόνια της Τουρκοκρατίας εκτός από τη βαριά φορολογία που επιβάλλονταν στους Έλληνες, οι τελευταίοι έρχονταν συχνά αντιμέτωποι με περιστατικά βίας σε βάρος τους, καθώς επίσης και με βασανιστήρια και αφανισμούς ολόκληρων πληθυσμών, προκειμένου να αλλαγοπιστήσουν. Από την άλλη πλευρά, Τούρκοι αξιωματούχοι έδειξαν, να σέβονται τα δικαιώματα, που είχαν εκχωρήσει, οι ίδιοι στους υποδούλους Έλληνες, γεγονός που είχε σαν αποτέλεσμα, να αναπτύσσονται κατά διαστήματα φιλικές σχέσεις μεταξύ τους (Μητσαρά & Γεώργα, 2015).

Ηγετική προσωπικότητα της εποχής, που επέδειξε περισσή φιλανθρωπία και ανοχή, προς τον κατεκτημένο ελληνικό λαό, αποτέλεσε ο Άρχοντας της Καβάλας, Μεχμέτ Αλή, που έζησε από το 1769 έως το 1849. Αξιοσημείωτο παράδειγμα του φιλανθρωπικού του έργου, αποτέλεσε η ανοικοδόμηση του Ιμαρέτ, συγκρότημα στο οποίο οι άποροι μπορούσαν να διαμείνουν, να περιποιηθούν τον εαυτό τους, να εξασφαλίσουν τη σίτισή τους και να εργαστούν. Το Ιμαρέτ, αποτελούσε ταυτόχρονα, ιερατική σχολή, φιλανθρωπικό ίδρυμα και πτωχοκομείο, και στους χώρους του λειτουργούσε επίσης, Σχολείο με βιβλιοθήκη. Ανεξάρτητα από το θρήσκευμά τους, το ευαγές αυτό ίδρυμα διένειμε φαγητό σε όλους τους άπορους πολίτες, ενώ κατά τη διάρκεια του συσσιτίου, ο Χότζας διάβαζε τμήματα του Κορανίου. Στο συγκρότημα αυτό, έβρισκαν στέγη, 60 άτομα κατά τους καλοκαιρινούς μήνες, και 300 αντίστοιχα στη διάρκεια του χειμώνα (Μητσαρά & Γεώργα, 2015).

Το Κοράνι μέσα από τα αποσπάσματά του, επιβάλλει στους πιστούς Οθωμανούς, την επίδειξη φιλανθρωπικού έργου. Αυτό συνέβαλε, στη δημιουργία αντίστοιχων με το Ιμαρέτ ιδρυμάτων, σε όλη την έκταση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, τα οποία παρομοιάζουν με

τα μοναστήρια και τα κάστρα, που υπήρχαν στην ίδια περιοχή τα Βυζαντινά Χρόνια. Οι δομές αυτές, είχαν κοινούς στόχους και αποτελούν απόρροια του παράλληλου βίου και της αλληλεπίδρασης, ανάμεσα στους δύο αυτούς κόσμους (Μητσαρά & Γεώργα, 2015).

Κατά την περίοδο της Αναγέννησης, αναγνωρίζεται η έννοια της πρόνοιας ως δικαίωμα κάθε ατόμου και διεξάγεται μια γενικότερη προσπάθεια ανάδειξης των ατομικών δικαιωμάτων. Γίνεται αντιληπτό, ότι η αλληλεγγύη πρέπει να στοχεύει ξεχωριστά τον κάθε άνθρωπο, είτε όταν βρίσκεται σε κατάσταση ανάγκης, είτε ακόμη και σε προληπτικό επίπεδο. Συγκεκριμένα, έργο του Σεν Βίνσεντ Ντε Πωλ (1589-1660), ο οποίος έζησε στη Γαλλία, αποτέλεσε η φροντίδα των κρατουμένων των φυλακών, ενώ παράλληλα ίδρυσε το ευρέως γνωστό, τάγμα των Αδελφών του Ελέους. Ο Ισπανός Χουάν Λουίς Βιβέζ (1402-1540), υπήρξε πρωτοπόρος στην επιστημονική ανάλυση κοινωνικών φαινομένων, που μάστιζαν την εποχή, όπως η ανέχεια και η επαιτεία, και στην ανεύρεση τρόπων επίλυσής τους (Μητσαρά & Γεώργα, 2015).

Στα τέλη της Αναγεννησιακής εποχής, αλλάζουν οι απόψεις όσον αφορά το φαινόμενο της φτώχειας και τις μεθόδους εξάλειψής της. Επίσης, γίνεται σημαντική προσπάθεια ανεύρεσης εργασίας και εκπαίδευσης των φτωχών, με κύριο σκοπό την ανάπτυξη θετικού προτύπου σχετικά με την εργασία και την παράλληλη μείωση της ζητιανιάς (Μητσαρά & Γεώργα, 2015).

Άλλο ένα αποτέλεσμα αυτής της αλλαγής, ήταν η θέσπιση νόμων σχετικά με τη φτώχεια και τα μέτρα άμβλυνσής της, από την βασίλισσα Ελισάβετ της Αγγλίας, το 1601. Ακόμη, έγινε διαχωρισμός των αδύναμων οικονομικά ατόμων, ανάλογα με τις δυνατότητές τους να εργαστούν. Τα παραπάνω μέτρα αποσκοπούσαν στη μείωση του πληθυσμού των φτωχών και της ζητιανιάς, στις τοπικές κοινότητες, όπου τοποθετήθηκαν επίτροποι. Βασικός στόχος τους, ήταν η εύρυθμη λειτουργία του συστήματος, στο οποίο συνεισέφεραν οικονομικά οι φόροι που επιβλήθηκαν. Επίσης, επικουρικό μέσο αλληλεγγύης, αποτέλεσαν τα φτωχοκάτεργα, τα οποία αυξήθηκαν αριθμητικά αυτή την περίοδο (Μητσαρά & Γεώργα, 2015).

Αντίστοιχα παραδείγματα ευαγών ιδρυμάτων, συναντώνται, κατά το 18^ο αιώνα, στο Αμβούργο της Γερμανίας, στην Ιταλία με τα δημόσια εργαστήρια και στην Ολλανδία με τις αποικίες των απόρων, από τον πρίγκιπα Φρειδερίκο. Ταυτόχρονα, ενισχύεται η προφύλαξη των παιδιών και των ατόμων με ειδικές ικανότητες, μέσω της ανοικοδόμησης παιδικών σταθμών στην Ελβετία και διαφόρων νοσηλευτικών δομών (Μητσαρά & Γεώργα, 2015).

Στη Δύση τον 17^ο αιώνα, ανθίζει ο Διαφωτισμός, ο οποίος ολοκληρώνεται με τη Γαλλική Επανάσταση το 1789. Οι Διαφωτιστές, είχαν ως στόχο τους την εξάλειψη των δεισιδαιμονιών και των θρησκευτικών υπερβολών και φανατισμών, με την παράλληλη παρουσίαση της επιστήμης ως ανώτερη από τη θρησκεία (Μητσαρά & Γεώργα, 2015).

Η καθιέρωση των πολιτικών δικαιωμάτων του ατόμου, για ελευθερία και ισότητα, καθώς και του δικαιώματος για ατομική ιδιοκτησία και ανεξιθρησκία, υλοποιήθηκε στη διάρκεια της Γαλλικής Επανάστασης. Με αφορμή το σύνθημά της «Ελευθερία, Ισότητα, Αδελφότητα», προσαρμόστηκαν οι νόμοι σχετικά με την διαφύλαξη των δικαιωμάτων των φτωχών και των φυλακισμένων, και πάρθηκαν μέτρα όσον αφορά την επανατοποθέτησή τους στην κοινωνία, χωρίς να στιγματιστούν (Μητσαρά & Γεώργα, 2015).

Ήταν αποδεκτό, πως οι φτωχοί βρισκόταν υπό την προστασία τους κράτους, το οποίο ρύθμιζε την κοινωνική δικαιοσύνη και την προστασία των δικαιωμάτων όλων των ανθρώπων. Το κίνημα του Φιλελευθερισμού, αρχικά τάχθηκε υπέρ του περιορισμού της συμβολής του κράτους στην κοινωνική μέριμνα, και αυτή η άποψη διατυπώθηκε από το Νέο Νόμο για τους Φτωχούς, στην Αγγλία, το 1834. Ο Νόμος αυτός υποστήριζε, ως σημαντικότερη την εύρεση και ανάληψη δουλειάς, συγκριτικά με την παθητική λήψη οικονομικής ενίσχυσης. Εν κατακλείδι, ο οικονομικός φιλελευθερισμός, αποτέλεσε καταλυτικό παράγοντα για την έναρξη της Βιομηχανικής Επανάστασης, η οποία μετέβαλε την οικονομική και κοινωνική οργάνωση (Μητσαρά & Γεώργα, 2015).

Τον 19^ο αιώνα, περίοδος που ταυτίστηκε με τα Βιομηχανική Επανάσταση, αναπτύχθηκαν τμηματικά τα συστήματα υγείας, εκπαίδευσης, κοινωνικής ασφάλισης και εργατικής κατοικίας. Κατά τη Βιομηχανική Επανάσταση, δημιουργήθηκαν δύο κοινωνικές τάξεις : οι κεφαλαιοκράτες, που διέθεταν τα μέσα για την παραγωγή, και οι μισθωτοί, οι οποίοι εργάζονταν για να λάβουν χρηματική αμοιβή. Ανάμεσα σε αυτές τις δύο ομάδες, δεν υπήρχε οικονομική και κοινωνική ισότητα, γεγονός που ήταν εκ διαμέτρου αντίθετο με όσα υποστήριζε ο φιλελευθερισμός και η Γαλλική Επανάσταση, σχετικά με τη δικαιοσύνη, την ισότητα και τις ελευθερίες του ατόμου (Μητσαρά & Γεώργα, 2015).

Στα προβλήματα της Βιομηχανικής Επανάστασης, στα οποία ανήκαν η υπέρμετρη μετακίνηση πληθυσμών και η ταχύτατη ανάπτυξη της εργατικής τάξης, συμπεριλήφθηκε επίσης, ο πολλαπλασιασμός των γυναικών και παιδιών που χρειαζόνταν προστασία, των φτωχών και δίχως δουλειά πολιτών. Σε αυτό, οδήγησε η ιστοπέδωση των παραδοσιακών αντιλήψεων περί φροντίδας, από την οικογένεια και την τοπική κοινότητα και επέβαλε τη

μεταβολή των μεθόδων επίλυσης της φτώχειας και των κοινωνικών ανισοτήτων (Μητσαρά & Γεώργα, 2015).

Στην παρούσα φάση, οι κυβερνήσεις υποχρεώθηκαν να προβούν σε ενέργειες προς όφελος των εργαζομένων, οι οποίοι είχαν εξαθλιωθεί οικονομικά και κοινωνικά, και διαμαρτύρονταν μαζί με ορισμένους ηγέτες, που έδειχναν ενδιαφέρον για τις καταστάσεις που επικρατούσαν. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί ο Βίσμαρκ, ο οποίος στη Γερμανία το 1833, θέσπισε νόμους για την κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων. Σε ανάλογες ενέργειες προέβησαν και άλλες χώρες, όπως είναι η Μεγάλη Βρετανία, η Νορβηγία, η Αυστρία, η Πολωνία, η Ουγγαρία και η Ρουμανία (Μητσαρά & Γεώργα, 2015).

Οι βάσεις της Δημόσιας Αντίληψης, τέθηκαν στο Συνέδριο του Παρισιού, το 1889, και σε πολλές χώρες άρχισε να οργανώνεται η παιδική πρόνοια, η παιδεία και η κατοικία. Κατά την περίοδο αυτή, στην Ευρώπη, παρατηρήθηκε έντονη δραστηριοποίηση των εθελοντικών, φιλανθρωπικών και εκκλησιαστικών οργανώσεων, ως συμπληρωματική βοήθεια στο έργο του κράτους. Τέτοιες ενώσεις που αναπτύχθηκαν στη Βιομηχανική Επανάσταση, είναι ο Ερυθρός Σταυρός το 1863, η Caritas το 1895 και οι αντίστοιχες Ευαγγελικές Εκκλησίες στη Γερμανία (Μητσαρά & Γεώργα, 2015).

Μετά την αποτίναξη του τουρκικού ζυγού, η Ελλάδα δεν έχει την οικονομική ευχέρεια, να καλύψει εξ' ολοκλήρου τα έξοδα για τις προνοιακές παροχές, προς τους πολίτες της, εξαιτίας των υπέρμετρων κοινωνικών αναγκών τους. Αρχικά, το κράτος θέτει νόμους, προκειμένου να αρχίσουν να λειτουργούν σχολεία, νοσοκομεία, ορφανοτροφεία, φυλακές, βρεφοκομεία κ.α., και ελέγχει την οργάνωση αυτών των ιδρυμάτων. Όσον αφορά τη δημόσια υγεία, λαμβάνει μέτρα πρόληψης και αντιμετώπισης των επιδημιών (Μητσαρά & Γεώργα, 2015).

Το 1836, οι εργαζόμενοι, στην προσπάθειά τους να αντιμετωπίσουν την έλλειψη κοινωνικής ασφάλισης, συγκροτούν συντεχνίες, στοχεύοντας στην εξασφάλιση σύνταξης. Με απώτερο σκοπό την προστασία των οικογενειών και των μελών τους, από κινδύνους, αναπηρίες, τα γηρατειά και το θάνατο, οι εργαζόμενοι δημιουργούν ταμεία αμοιβαίας βοήθειας, ανάλογα με τον τομέα απασχόλησής τους (Μητσαρά & Γεώργα, 2015).

Κατά τη διάρκεια της Βασιλείας του Όθωνα, το 1833, γίνεται προσπάθεια ανασυγκρότησης του Ελληνικού κράτους. Οι Βαυαροί εκπρόσωποι της ηγεσίας, προχώρησαν στη σύσταση φιλανθρωπικών ιδρυμάτων και επιτροπών, με σκοπό την καθιέρωση προγραμμάτων οργάνωσης και θεσμών, επηρεασμένων από τη χώρα προέλευσής τους. Οι ενέργειες αυτές έρχονταν σε αντίθεση με τον τρόπο που έως τότε

είχαν συνηθίσει να ζουν οι Έλληνες. Τα φιλανθρωπικά αυτά σωματεία, βρίσκονταν υπό την εποπτεία των κυριών της άρχουσας τότε τάξης και επικέντρωναν τη δράση τους στους φτωχούς και στους πάσχοντες, που πλημμύριζαν τους δρόμους της Αθήνας, καταστρέφοντας την αριστοκρατική εικόνα της πόλης (Μητσαρά & Γεώργα, 2015).

Η Ορθόδοξη Εκκλησία, που έως τότε κάλυπτε σε μεγάλο βαθμό οικονομικά τις κοινωνικές ανάγκες των πολιτών, σε συνεργασία με τις υπάρχουσες εθελοντικές οργανώσεις, παραγκωνίστηκε, και τον ρόλο αυτόν ανέλαβε η τοπική κοινότητα. Το γεγονός αυτό, ήταν αποτέλεσμα της προσχεδιασμένης πολιτικής πρακτικής του Όθωνα και των συνεργατών του. Επίσης, τα μοναστήρια περιορίστηκαν αριθμητικά και εκτός από τόπο έκφρασης του θρησκευτικού αισθήματος, αποτέλεσαν και υπηρεσίες κοινωνικής μέριμνας. Τέλος, οι Δήμοι προβαίνουν πλέον σε ενέργειες κοινωνικής φροντίδας, ιδρύοντας Δημοτικά Βρεφοκομεία και νοσοκομεία, όπως το «Ελπίς», στην Αθήνα (Μητσαρά & Γεώργα, 2015).

Το εθελοντικό κίνημα Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός, που μέχρι και σήμερα είναι ο μεγαλύτερος Μη Κυβερνητικός Οργανισμός της Ελλάδας, συστάθηκε το 1877 και έκτοτε στηρίζει τα αδύναμα μέλη της κοινωνίας. Ακόμη, ιδιαίτερη ήταν η συμβολή της Προσκοπικής Κίνησης, που δημιουργήθηκε το 1910 (Τσάμη, 2014).

Το 1914, ιδρύθηκε το Πατριωτικό Ίδρυμα Κοινωνικής Προστασίας και Αντιλήψεως (Π.Ι.Κ.Π.Α.), το οποίο στόχευε στην περίθαλψη τόσο των τραυματιών των βαλκανικών πολέμων, όσο και των φτωχών οικογενειών των στρατιωτών. Με τον τερματισμό των βαλκανικών πολέμων και την έλευση της Μικρασιατικής καταστροφής, το Π.Ι.Κ.Π.Α. έστρεψε τις ενέργειές του προς την υλική ενίσχυση και ιατροφαρμακευτική περίθαλψη των προσφύγων (Μητσαρά & Γεώργα, 2015).

Κατά τη Μικρασιατική καταστροφή, η Ελλάδα, πέρα από τον εδαφικό περιορισμό της, ήρθε αντιμέτωπη με το δριμύ προσφυγικό ζήτημα, καθώς εγκαταστάθηκαν σε αυτήν περίπου 1,5 εκατομμύρια πρόσφυγες. Λόγω των τεράστιων διαστάσεων του προβλήματος και των αρνητικών επιπτώσεών του, το κράτος ίδρυσε το Υπουργείο Υγιεινής, Πρόνοιας και Αντιλήψεως, που διέθετε ευρύτερο αντικείμενο δράσης σε σχέση με το Υπουργείο Περιθάλψεως, το οποίο δημιουργήθηκε το 1918 (Μητσαρά & Γεώργα, 2015).

Αξιοσημείωτη υπήρξε, αυτήν την περίοδο, η δράση φιλανθρωπικών συνδέσμων, εντός και εκτός των συνόρων της χώρας. Ο τρόπος με τον οποίο, αυτές οι ενώσεις ήταν οργανωμένες και λειτουργούσαν, συνέβαλε σημαντικά στην επίλυση του μεγάλου αριθμού προβλημάτων των προσφύγων. Ιδιαίτερο δείγμα τέτοιας φιλανθρωπικής οργάνωσης,

αποτέλεσε η Χριστιανική Αδελφότητα Νεολαίας Θεσσαλονίκης (Χ.Α.Ν.Θ.) (Μητσαρά & Γεώργα, 2015).

Ο νόμος «Περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων», που θεσπίστηκε το 1934, ήρθε να καλύψει τα κενά, που έως τότε υπήρχαν στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης των εργαζομένων. Στην προσπάθεια, της όσο το δυνατόν καλύτερης επάνδρωσης του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας και των υπόλοιπων φορέων κοινωνικής πολιτικής, κλήθηκε επιτακτική η εκπαίδευση και κατάρτιση του υπάρχοντος προσωπικού τους. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αυτής της ανάγκης για επαγγελματική εκπαίδευση, αποτελούν, η ίδρυση της «Σχολής Νηπιαγωγών», στην Καλλιθέα, το 1912, της «Ελευθέρας Σχολής Κοινωνικής Πρόνοιας», στην Αθήνα, το 1937, της «Υγειονομικής Σχολής» με τη συνδρομή των Υγειονολόγων και της «Σχολής Επισκεπτριών Αδελφών Νοσοκόμων» (Μητσαρά & Γεώργα, 2015).

Ως χρυσή εποχή του κράτους πρόνοιας ή περίοδος εγκαθίδρυσης του κλασσικού κράτους πρόνοιας, είναι γνωστό το χρονικό διάστημα από το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, έως τα τέλη της δεκαετίας του 1960. Ταυτόχρονα, στην Ελλάδα, διακόπηκαν απότομα οι ενέργειες οργάνωσης της κοινωνικής μέριμνας, ως αποτέλεσμα των επιπρόσθετων κοινωνικών ζητημάτων, που επέφερε ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος (Μητσαρά & Γεώργα, 2015).

Ευρέως γνωστές οργανώσεις, όπως ο Διεθνής Ερυθρός Σταυρός, συνέβαλαν στην επιβίωση του ελληνικού πληθυσμού, προσφέροντας τρόφιμα και φάρμακα. Ιδιαίτερο ζήλο προκειμένου να επιτευχθούν οι παραπάνω ενέργειες, επέδειξαν οι Έλληνες της Αμερικής, οι οποίοι πραγματοποίησαν εράνους σε όλη την Αμερική και δημιούργησαν την Ελληνική Πολεμική Περίθαλψη. Σημαντική ήταν επίσης, η φιλανθρωπική συνδρομή της Εκκλησίας της Ελλάδας, με την ικανοποίηση των βασικών αναγκών, αλλά και την ενίσχυση των πασχόντων (Μητσαρά & Γεώργα, 2015).

Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (Ο.Η.Ε.), μέσω της χρηματοδότησης, που εξασφάλισε από το σχέδιο Marshal της Αμερικανικής κυβέρνησης, το οποίο υλοποιήθηκε από το 1948 έως το 1952, προέβη στην ανασύνταξη της χώρας. Αυτή, περιελάμβανε έργα υποδομής σε τομείς, όπως η βιομηχανία, η γεωργία, οι συγκοινωνίες και η παροχή υπηρεσιών γενικότερα (Μητσαρά & Γεώργα, 2015).

Ακόμη, συστάθηκε από το Αμερικανικό Κολλέγιο, το 1945, η Σχολή Κοινωνικής Πρόνοιας, η Σχολή Κοινωνικής Εργασίας, από την Χριστιανική Ένωση Νεανίδων (Χ.Ε.Ν.), το 1948 και η Σχολή Διακονισσών, το 1957. Μετά το τέλος του πολέμου, πέρα από τα ήδη

γνωστά προγράμματα του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας, κάνουν την εμφάνισή τους ευαγή ιδρύματα ανοιχτής και κλειστής περίθαλψης, καθώς και διάφορες προνοιακές δομές, όπως ο Εθνικός Οργανισμός Πρόνοιας, που δημιουργήθηκε το 1947. Επίσης, το 1950, ιδρύθηκαν Κοινωνικές Υπηρεσίες, που αφορούσαν την φύλαξη των άγαμων μητέρων και των βρεφών τους, με κυριότερες, το κέντρο «Μητέρα» και το ίδρυμα «Θεοτόκος» (Μητσαρά & Γεώργα, 2015).

Αφού επιλύθηκαν τα θέματα, που αφορούσαν τις έκτακτες ανάγκες του πληθυσμού, το 1955 καθιερώθηκε νόμος σχετικά με την κοινωνική ασφάλιση των γεωργών. Στα επόμενα πέντε χρόνια, οριστικοποιήθηκε το ζήτημα διαμονής των προσφύγων, με την ανοικοδόμηση των «λαϊκών πολυκατοικιών» (Μητσαρά & Γεώργα, 2015).

Από το 1970 και μετά, που η Ελλάδα συγκαταλέγεται στις οικονομικά και βιομηχανικά αναπτυσσόμενες χώρες του κόσμου, οι Διεθνείς Οργανώσεις κάνουν λιγότερο αισθητή την παρουσία τους στο πεδίο της κοινωνικής μέριμνας. Το επίκεντρο του ενδιαφέροντος στράφηκε πλέον στην οικονομική άνθηση, γεγονός που οδήγησε στη δημιουργία κοινωνικών ανισοτήτων. Το φλέγον ζήτημα της ανεργίας, που προέκυψε την περίοδο αυτή, αντιμετωπίστηκε με το μεταναστευτικό κίνημα του 1955, όπου έφυγαν από τη χώρα περίπου 1,5 εκατομμύρια Έλληνες. Οι μετανάστες, συνέβαλαν στην οικονομική ενίσχυση της χώρας, μέσω των χρημάτων, που έστελναν στις οικογένειές τους, πίσω στην πατρίδα (Μητσαρά & Γεώργα, 2015).

Η προσφορά των υπηρεσιών κοινωνικής μέριμνας, πραγματοποιούνταν σχεδόν εξ' ολοκλήρου από ιδρύματα, έως τις αρχές της δεκαετίας του 1970. Παραδείγματα των ιδρυματικών μορφών, που προσέφεραν κοινωνικό έργο τη συγκεκριμένη περίοδο, αποτελούσαν τα γηροκομεία, τα ορφανοτροφεία, που φιλοξενούσαν εγκαταλελειμμένα παιδιά και νέους και οι δομές, στις οποίες στεγάζονταν τυφλοί, κουφοί κ.α.. Παρ' όλα αυτά, το περιεχόμενο των υπηρεσιών, που προσφέρονταν στα ιδρύματα αυτά, ήταν ποιοτικά χαμηλό και το εργατικό δυναμικό τους, εμφανιζόταν αριθμητικά ελλειμματικό (Μητσαρά & Γεώργα, 2015).

Μερικές από τις ανάγκες των πολιτών, που απαιτούσαν κοινωνική συνδρομή, ικανοποιούνταν, εκτός ιδρυμάτων, από τις ενώσεις, που επιδείκνυαν εθελοντικό έργο. Ο αριθμός των οργανώσεων κοινωνικής φροντίδας, στην Ελλάδα, το 1980, ανερχόταν στις 1.053. Σχεδόν το 1/3 από αυτές, συγκαταλεγόταν στον εθελοντικό μη κερδοσκοπικό κλάδο. Από το 1980 έως το 1988, οι ενώσεις κοινωνικής μέριμνας του δημοσίου,

παρουσίασαν αύξηση κατά 68%, σε αντίθεση με τις εθελοντικές που ελαττώθηκαν κατά 18% (Μητσαρά & Γεώργα, 2015).

Η εξέλιξη του συνεργατικού πνεύματος, μεταξύ των εθελοντικών οργανώσεων και του κράτους, έγινε αντιληπτή κατά το 1989. Στα πλαίσιά του, το διάστημα 1989 με 1992, προτάθηκε η μεγέθυνση και ολοκλήρωση της απογραφής των εθελοντικών οργανώσεων, η παροχή χρηματικών κονδυλίων προς αυτές, ο γενικότερος έλεγχος τη δράσης τους και η επιμόρφωση των εθελοντών. Δυστυχώς, αυτές οι προτάσεις δεν υλοποιήθηκαν στην παρούσα φάση. Αντίθετα, κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1990, το ελληνικό κράτος ενίσχυσε την περαιτέρω ανάπτυξη των μη κερδοσκοπικών εθελοντικών οργανώσεων, διεύρυνε την αξιολόγησή τους και καθιέρωσε κρατικούς επόπτες, με στόχο να τις ελέγχουν (Μητσαρά & Γεώργα, 2015).

Το 2002, το Υπουργείο Εσωτερικών Δημόσιας και Διοικητικής Ανασυγκρότησης(ΥΠ.ΕΣ.Δ.Δ.Α.), συνέταξε προσχέδιο νόμου, που αφορούσε τις εθελοντικές οργανώσεις και τον εθελοντισμό γενικότερα. Συγκεκριμένα, περιλάμβανε τις προϋποθέσεις, που πρέπει να πληροί μία οργάνωση, ώστε να χαρακτηρίζεται εθελοντική, και τα κίνητρα συμμετοχής των εθελοντών σε αυτές. Η έμπνευση για τη σύνταξη αυτής της νομοθεσίας, προέκυψε από την εξέλιξη της κοινωνίας των πολιτών, η οποία αποτέλεσε τη βάση ανάπτυξης του εθελοντισμού. Ωστόσο, ο νόμος αυτός δεν ψηφίστηκε ποτέ στη Βουλή (Μητσαρά & Γεώργα, 2015).

1.1.2 Ορισμός και εννοιολογική προσέγγιση εθελοντισμού

Ετυμολογικά ο εθελοντισμός προέρχεται από την λατινική λέξη *voluntas*, η οποία σημαίνει θέληση. Ως εθελοντισμός ορίζεται η εργασία για λογαριασμό άλλων ανθρώπων, οργανώσεων ή της κοινωνίας στο σύνολό της, η οποία παρέχεται σε οργανωμένο πλαίσιο χωρίς καταναγκασμό ή πληρωμή. Πρόκειται για τη δραστηριότητα που αναπτύσσουν μεμονωμένοι πολίτες ατομικά ή μέσω οργανώσεων στις οποίες είναι μέλη με προσωπικό, ελεύθερο, αυθόρμητο τρόπο. Σκοπός τους δεν είναι το κέρδος αλλά το συμφέρον της διεθνούς κοινότητας στοχεύοντας στην αλληλεγγύη. Στις δράσεις του εθελοντισμού συγκαταλέγονται η απευθείας παροχή υπηρεσιών, η συμμετοχή στη διοίκηση δημόσιων ή ιδιωτικών φορέων, η αυτοβοήθεια και ένα ευρύ σύνολο άτυπων μορφών βοήθειας (Ζωγράφος, Μπόλη & Ξάνθης, 2015).

Η βιβλιογραφία αναφέρει διάκριση του εθελοντισμού σε επίσημο και ανεπίσημο. Ο επίσημος εθελοντισμός σχετίζεται με την προσφορά προς ένα ίδρυμα ή μία μη κυβερνητική οργάνωση. Από την άλλη ο ανεπίσημος εθελοντισμός αφορά την προσφορά σε πιο ατομικό επίπεδο όπως για παράδειγμα η παροχή βοήθειας σε ένα ηλικιωμένο άτομο στο δρόμο (Ζωγράφος, Μπόλη & Ξάνθης, 2015).

Η προσφορά του εθελοντισμού εκτείνεται από την παροχή υπηρεσιών φροντίδας ως τα προγράμματα για την προστασία του περιβάλλοντος, και από την ενεργοποίηση των πολιτών για την πρόληψη ή την αντιμετώπιση των φυσικών καταστροφών, μέχρι την εκπαίδευση κοινωνικά περιθωριοποιημένων ατόμων ή ομάδων. Η εθελοντική δράση στοχεύει στην ανάπτυξη των κοινωνικών, επαγγελματικών και επικοινωνιακών δεξιοτήτων του εθελοντή (Ζωγράφος, Μπόλη & Ξάνθης, 2015).

1.1.3 Μορφές εθελοντισμού

Ο εθελοντισμός δραστηριοποιείται σε διάφορους τομείς, με ξεχωριστό τρόπο δράσης στον καθένα. Σημείο αναφοράς όλων των μορφών εθελοντισμού αποτελεί η επίτευξη της προστασίας, της προαγωγής και της ικανοποίησης των δικαιωμάτων των πολιτών με τη συμβολή ενεργών εθελοντών (Μητσαρά & Γεώργια, 2015).

Οι πιο συνηθισμένες μορφές εθελοντισμού αναλύονται ακολούθως :

- Ο **κοινωνικός εθελοντισμός** έχει ως σκοπό την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών σε ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού, όπως είναι τα άτομα τρίτης ηλικίας, τα άτομα με ειδικές ανάγκες, οι φυλακισμένοι, τα εξαρτημένα από ναρκωτικές ουσίες άτομα, οι κοινωνικά και οικονομικά ασθενείς οικογένειες, οι οροθετικοί ασθενείς, και σε άτομα που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση, όπως οι αθίγγανοι, οι μετανάστες, οι εκδιδόμενες γυναίκες και τα άτομα με θρησκευτικές ιδιαιτερότητες, όταν το κράτος βρίσκεται σε αδυναμία. Στις μορφές που λαμβάνει η εθελοντική δράση στην παρούσα περίπτωση περιλαμβάνονται η εμπύχωση, η βοήθεια στο σπίτι, η συνοδεία, η μεταφορά ασθενών, η επανένταξη, η πρόληψη, η νομική βοήθεια, η δωρεά αίματος κ.α..
- Ο **περιβαλλοντικός εθελοντισμός** δραστηριοποιείται στην προστασία και καθαριότητα των δασών και των παραθαλάσσιων περιοχών, στην προστασία της πανίδας και χλωρίδας και στην εκπόνηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων για νέους και παιδιά με σκοπό την προστασία του περιβάλλοντος.

- Ο **πολιτιστικός εθελοντισμός** έχει ως στόχο την παροχή πολιτιστικών υπηρεσιών και τη διαμόρφωση της πολιτιστικής κληρονομιάς θεατρικών, μουσικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων που οργανώνονται και εκφράζουν κυρίως το νεανικό πληθυσμό.
- Ο **διεθνής εθελοντισμός** αναπτύσσεται από μη κυβερνητικές οργανώσεις διεθνούς συνεργασίας και αλληλεγγύης και συγκεκριμένα παρέχει αναπτυξιακή και ανθρωπιστική βοήθεια στις αναπτυσσόμενες χώρες, καθώς και σε πληθυσμούς που ζουν υπό καθεστώς πολεμικής σύρραξης
- Ο **εθελοντισμός πολιτικής άμυνας** ενεργοποιείται σε περιπτώσεις φυσικών καταστροφών όπως είναι η κατάσβεση των πυρκαγιών και η προστασία των δασών.
- Η **φιλανθρωπία** ως μία πιο αφηρημένη μορφή του εθελοντισμού είναι η ανιδιοτελής και χωρίς αντίτιμο παροχή ηθικής και υλικής βοήθειας στα άτομα που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση, με σκοπό την ανάπτυξη αισθημάτων ελπίδας, αγάπης και πίστης (Μητσαρά & Γεώργα, 2015, Ζωγράφος, Μπόλη & Ξάνθης, 2015).

1.1.4 Χαρακτηριστικά και κίνητρα του εθελοντή

Κίνητρο του εθελοντισμού αποτελεί το κοινωνικό όφελος με στόχο το συλλογικό και όχι το ατομικό συμφέρον. Ο εθελοντής μέσα από τη δράση του επιδιώκει να παρέχει αγαθά και υπηρεσίες και να καλύψει τις ελλείψεις που προκύπτουν λόγω της αδυναμίας ή αδιαφορίας του κράτους να συνδράμει τους άπορους (Μωραΐτη, 2016).

Ο εθελοντής προκειμένου να επιτύχει το στόχο του οφείλει να διέπεται από χαρακτηριστικά όπως :

- Να έχει υψηλό το αίσθημα της κοινωνικής ευθύνης.
- Να προσφέρει ανιδιοτελώς τις υπηρεσίες του.
- Να είναι οργανωμένο και συγκροτημένο άτομο.
- Να είναι διατεθειμένος για συστηματική εκπαίδευση.
- Να διακατέχεται από αγάπη για αυτό που κάνει, επιμονή και υπομονή.
- Να είναι ανοιχτός στις απόψεις των άλλων και να μπορεί να συνεργάζεται μαζί τους.
- Να διαθέτει ήθος και μια ισορροπημένη προσωπικότητα.

- Να χαρακτηρίζεται από συνέπεια όσον αφορά τις υποχρεώσεις του σχετικά με τον εθελοντισμό (Μωραΐτη, 2016, Ζωγράφος, Μπόλη & Ξάνθης, 2015).

Πολλοί ερευνητές έχουν διατυπώσει μια σειρά βασικών προτύπων όσον αφορά τα κίνητρα που προσελκύουν τα άτομα να συμμετάσχουν σε εθελοντικές δράσεις. Σε αυτά συγκαταλέγονται:

- Η ανάγκη του ατόμου για γνώση και πληροφόρηση.
- Η αγάπη του ανθρώπου προς τον συνάνθρωπο και η ενσυναίσθησή του.
- Η προσφορά στο κοινωνικό σύνολο.
- Η δημιουργική απασχόληση κατά τον ελεύθερο χρόνο.
- Η ανάγκη του ατόμου για επικοινωνία και επαφή με άλλους ανθρώπους.
- Η απόκτηση νέων δεξιοτήτων και η εξάσκησή τους.
- Η συνεισφορά στην αντιμετώπιση κοινωνικών αναγκών και προβλημάτων.
- Η επιθυμία του εθελοντή για αλλαγή μέσα από την ομαδική εργασία.
- Η άρνηση του ατόμου να προσαρμοστεί στη σύγχρονη κοινωνία που χαρακτηρίζεται από ανηθικότητα και από τις εμπορευματοποιημένες σχέσεις.
- Η ανάγκη απόκτησης ενός συνόλου γνώσεων, αρχών και αξιών για ένα συγκεκριμένο σκοπό.
- Η ενίσχυση της κοινωνικής του ταυτότητας.
- Η επιθυμία αποδοχής και αναγνώρισής του μέσα στο κοινωνικό σύνολο.
- Η απαλλαγή του αισθήματος ενοχής σχετικά με τους συνανθρώπους του, οι οποίοι δεν μπορούν να ικανοποιήσουν μόνοι τους τις ανάγκες τους (Μητσαρά & Γεώργα, 2015, Μωραΐτη, 2016).

Πέραν των προαναφερθέντων, η προσωπικότητα και ο χαρακτήρας του ατόμου επηρεάζουν την απόφαση του σχετικά με τη συμμετοχή του σε εθελοντικές δράσεις. Ακόμη, η ηλικία και το φύλλο αποτελούν παράγοντες διαφοροποίησης ως προς την εθελοντική δραστηριοποίηση. Για παράδειγμα, οι γυναίκες είναι πιο ευαίσθητες απέναντι σε κοινωνικά θέματα, αλλά και οι νέοι παρουσιάζουν εντονότερη δράση ως προς τον

εθελοντισμό. Τέλος, η ενασχόληση ορισμένων ατόμων με τον εθελοντισμό οφείλεται σε προσωπικές τους εμπειρίες, στη θρησκευτική τους πεποίθηση ή στην πίεση που τους ασκείται από το οικογενειακό τους περιβάλλον (Μωραΐτη, 2016).

1.1.5 Αρχές εθελοντισμού

Το κίνημα του εθελοντισμού το διέπουν οι ακόλουθες αρχές:

- 1) Η αρχή της θέλησης.
- 2) Η αρχή της ελευθερίας.
- 3) Η αρχή της ανιδιοτέλειας.
- 4) Η αρχή της επαγγελματικής συνείδησης.
- 5) Η αρχή της αγάπης.
- 6) Η αρχή της αποτελεσματικότητας.
- 7) Η αρχή της συνεργασίας (Μητσαρά & Γεώργα, 2015).

Παράλληλα οι εθελοντές, συμμερίζονται τις ανάγκες του ατόμου και της κοινότητας και να παρακινούν την οργάνωση για την ικανοποίησή τους. Δείχνουν σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα, ανεξαρτήτως φυλής, θρησκείας, κοινωνικοοικονομικής κατάστασης και πολιτιστικού επιπέδου, καθώς επίσης και στις αξίες του ατόμου. Προσφέρουν τις υπηρεσίες τους ανιδιοτελώς, είτε ατομικά είτε ως μέλη του συλλόγου και να διέπονται από αδελφοσύνη και συντροφικότητα. Ενισχύουν την οικογενειακή, κοινωνική και διεθνή αλληλεγγύη και να προωθούν την ανάπτυξη του αισθήματος υπευθυνότητας. Αντιμετωπίζουν τον εθελοντισμό ως έναν τρόπο καλλιέργειας της προσωπικότητας, ανάπτυξης φιλικών σχέσεων, ενασχόλησης με νέες δραστηριότητες και προσωπικής εξέλιξης. Τέλος, ενθαρρύνουν τη δημιουργικότητα και την ατομική πρωτοβουλία, ώστε τα άτομα να μη γίνονται παθητικοί αποδέκτες του εθελοντισμού αλλά να αυτενεργούν (Μητσαρά & Γεώργα, 2015).

Με βάση τα παραπάνω οι εθελοντές οφείλουν να στηρίζουν τις οργανώσεις τους, υιοθετώντας την πολιτική και τον τρόπο λειτουργίας του, και να προωθούν τους στόχους τους, αλλά παράλληλα να σέβονται τα άλλα μέλη της οργάνωσής τους και να χαρακτηρίζονται από αρμονική συνεργασία μεταξύ τους. Επίσης, απαραίτητο είναι να διακρίνονται από εχεμύθεια όσον αφορά τα εθελοντικά τους καθήκοντα και να είναι συνεπείς ως προς την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που έχουν αναλάβει να φέρουν εις

πέρας. Τέλος, οφείλουν να εκπαιδεύονται και να παραμένουν ενήμεροι σχετικά με τα γεγονότα που τους αφορούν (Μητσαρά & Γεώργα, 2015).

1.1.6 Αιτίες ανάπτυξης του εθελοντισμού

Τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια, λόγω της κρίσης των δημοσίων συστημάτων, παρατηρήθηκε σημαντική ανάπτυξη του εθελοντισμού. Οι κυριότερες αιτίες που οδήγησαν στην ανάπτυξη των εθελοντικών οργανώσεων στη σύγχρονη κοινωνία είναι:

- Η κρίση του κοινωνικού κράτους.
- Η σταδιακή υποβάθμιση της κοινωνίας σήμερα.
- Η βαθμιαία ανάπτυξη της παγκοσμιοποίησης.
- Οι καινούργιες απόψεις σχετικά με την ανάληψη ατομικής πρωτοβουλίας ως προς την οργάνωση, τη βοήθεια και τη διαχείριση.
- Η κρίση των πολιτικών κομμάτων (Ζωγράφος, Μπόλη & Ξάνθης, 2015).

1.1.7 Η σημασία του εθελοντισμού

Στο παρελθόν, ο εθελοντισμός παρέχόταν από μεμονωμένα άτομα, ενώ τη σημερινή εποχή παρέχεται από οργανώσεις και συλλόγους με συγκεκριμένους στόχους σε τοπικό, διεθνές και εθνικό επίπεδο. Η εθελοντική δράση επηρεάζει ουσιαστικά τη δομή, την ευημερία και την εξέλιξη της σύγχρονης κοινωνίας. Στο επίκεντρο της εθελοντικής εργασίας βρίσκεται η κατανόηση των συναισθηματικών και ψυχολογικών αναγκών και όχι απλώς η οικονομική συμβολή των αδύναμων ανθρώπων. Σκοπός δεν αποτελεί απλώς η κάλυψη των βασικών αναγκών του ατόμου, αλλά η εξέλιξη της προσωπικότητάς του, με τη συμβολή του ίδιου, καθώς επίσης και η βελτίωση της θέσης του τόσο στην οικογένεια του όσο και στην κοινωνία γενικότερα (Μητσαρά & Γεώργα, 2015).

Διπλή είναι η σημασία του εθελοντισμού. Από τη μία συμβάλλει στην ανάπτυξη της συνείδησης των εθελοντών, οι οποίοι μέσω αυτού προσφέρουν στο κοινωνικό σύνολο και αισθάνονται έτσι προσωπική ικανοποίηση. Ενώ, από την άλλη ανακουφίζει τα άτομα που αδυνατούν να καλύψουν τις βασικές τους ανάγκες και προσφέρει χαρά και ασφάλεια σε περιθωριοποιημένα άτομα (Μητσαρά & Γεώργα, 2015).

1.1.8 Η αναγκαιότητα του εθελοντισμού τη σημερινή εποχή

Η σύγχρονη κοινωνία χαρακτηρίζεται από τον ατομισμό και την υποβίβαση των ανθρωπίνων σχέσεων και της κοινωνικότητας, καθώς επίσης από την υπέρμετρη αύξηση των προβλημάτων του ατόμου, της μοναξιάς και της απομόνωσης. Τη σημερινή εποχή, τα ανθρώπινα δικαιώματα βρίσκονται στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος, χαρακτηρίζοντας το άτομο ως αυτόνομο με ένα πλήθος κοινωνικών δικαιωμάτων. Στην πραγματικότητα όμως, ο άνθρωπος είναι κοινωνικά εκτεθειμένος, αδύναμος και αποστασιοποιημένος από κάθε δράση του συνόλου (Ζωγράφος, Μπόλη & Ξάνθης, 2015).

Στην Ελλάδα, από τα παλαιότερα χρόνια, οι δεσμοί της οικογένειας ήταν ιδιαίτερα ισχυροί και συνέβαλαν στην επίλυση των προβλημάτων, κυρίως των νέων και αδύναμων ατόμων. Στις μέρες μας, η κοινωνία χαρακτηρίζεται από τον ατομικισμό, το όφελος χωρίς κόπο, την αδιαφορία για τα κοινά, τον υπέρμετρο καταναλωτισμό και τη χαλάρωση των οικογενειακών δεσμών. Όλα αυτά έχουν ως αποτέλεσμα το άτομο να χάνει την ταυτότητά του, οι νέοι να μη διακρίνονται πλέον από την αθωότητα που διέθεταν στο παρελθόν και να ωθούνται μαζί με τα μεγαλύτερα άτομα στη σκληρότητα και την αδιαφορία για τα κοινωνικά προβλήματα (Ζωγράφος, Μπόλη & Ξάνθης, 2015).

Με βάση όλα τα παραπάνω, διαπιστώνεται η σημαντικότητα της ανάπτυξης του εθελοντισμού προκειμένου η κοινωνία να ξανά βρει το ανθρώπινο πρόσωπό της. Στις ανάγκες που καλείται να καλύψει ο εθελοντισμός δεν ανήκουν μόνο η τροφή και η στέγη, αλλά και η κοινωνική επανένταξη, η υγεία, η ψυχαγωγία, η εκπαίδευση και η απασχόληση που αποτελούν δικαιώματα του κάθε ανθρώπου (Ζωγράφος, Μπόλη & Ξάνθης, 2015).

1.1.9 Οφέλη του εθελοντισμού για την κοινωνία

Μέσω του εθελοντισμού, ο οποίος ενισχύει τις ανθρώπινες αξίες, όπως είναι η αγάπη και η αλληλεγγύη προς το συνάνθρωπο, η σύγχρονη κοινωνία αποκομίζει τα παρακάτω οφέλη:

- Ανάπτυξη της επικοινωνίας μεταξύ των ατόμων και της συμμετοχής τους στα κοινά, κάλυψη του κοινωνικού ελλείμματος και αναζωπύρωση του αισθήματος κοινωνικής ευθύνης.

- Εξασφάλιση της κοινωνικής συνοχής, διατήρηση της ελπίδας για ένα καλύτερο μέλλον και αντιμετώπιση της γραφειοκρατίας.
- Ενίσχυση της κοινωνικής οικονομίας και συνεργασίας, καθώς επίσης και ισχυροποίηση της δημοκρατίας αλλά και της κοινωνίας γενικότερα.
- Προσφορά γνώσεων και δεξιοτήτων στον επαγγελματικό και κοινωνικό τομέα, που αποβλέπουν στην επαγγελματική αποκατάσταση των ατόμων.
- Δημιουργική απασχόληση του ελεύθερου χρόνου των εθελοντών.

Η ανάπτυξη του εθελοντισμού είναι επιτακτική για την αντιμετώπιση της αδράνειας και την παρακίνηση των πολιτών να ασχολούνται με τα κοινωνικά ζητήματα της εκάστοτε εποχής. Γι' αυτό αποτελεί μια νέα μορφή πολιτικής και έχει χαρακτηριστεί ως « τρίτος πόλος του κοινωνικού βίου » (Ζωγράφος, Μπόλη & Ξάνθης, 2015).

1.1.10 Περιορισμοί και προβλήματα του εθελοντισμού

Η συμβολή του εθελοντισμού είναι απαραίτητη για την αντιμετώπιση φαινομένων, όπως η φτώχεια, η ανεργία και η έλλειψη στέγης. Ωστόσο, αντιμετωπίζει προβλήματα που εμποδίζουν τη δράση και το έργο του. Σε αυτά συγκαταλέγονται τα εξής:

- Η αποδυνάμωση του κράτους πρόνοιας και η μη συνεισφορά του ιδιωτικού τομέα στη διεκπεραίωση του έργου του εθελοντισμού.
- Η έλλειψη επαρκούς ενημέρωσης των εθελοντών.
- Το φαινόμενο της αλλοτρίωσης και του ατομικισμού.
- Ο περιορισμένος ελεύθερος χρόνος εξαιτίας των οικογενειακών και εργασιακών υποχρεώσεων.
- Η αλλοτρίωση και η αδιαφορία που χαρακτηρίζει τους ανθρώπους σήμερα.
- Τα χαμηλά επίπεδα αυτοπεποίθησης και η απογοήτευση που αισθάνονται οι εθελοντές σχετικά με τη βελτίωση της κοινωνίας.
- Οι θυσίες σε προσωπικό επίπεδο που επιβάλλει η ενασχόληση με τον εθελοντισμό (Μωραΐτη, 2016).

Η εθελοντική δραστηριότητα δεν είναι συγκροτημένη σε ενιαίο πλαίσιο αλλά αποτελείται από ομάδες, οι οποίες δε συνδέονται και δεν επικοινωνούν μεταξύ τους. Παρόλα αυτά, πραγματοποιούνται ενέργειες για την οργάνωση συλλογικών ενώσεων προκειμένου να συντονιστεί η δράση τους (Ζωγράφος, Μπόλη & Ξάνθης, 2015).

Επίσης, ο πυρήνας μιας εθελοντικής οργάνωσης απαρτίζεται από μικρό αριθμό ατόμων, τα οποία δραστηριοποιούν και συντονίζουν τα υπόλοιπα μέλη της οργάνωσης (Ζωγράφος, Μπόλη & Ξάνθης, 2015).

Τέλος, ένα ακόμη κύριο πρόβλημα, αποτελεί το θέμα της εκπαίδευσης των μελών της εθελοντικής οργάνωσης, η οποία στις περισσότερες περιπτώσεις είναι σχεδόν ανύπαρκτη. Η εκπαίδευση αυτή αφορά κατά βάση, την εκμάθηση των στόχων και σκοπών της οργάνωσης. Σημαντικό εμπόδιο στην υλοποίησή της είναι η οικονομική στενότητα που χαρακτηρίζει τις περισσότερες οργανώσεις που ασχολούνται με τον εθελοντισμό (Ζωγράφος, Μπόλη & Ξάνθης, 2015).

1.1.11 Οικονομική κρίση και εθελοντισμός

Από το 2008 μέχρι και σήμερα η Ελλάδα βρίσκεται σε κατάσταση οικονομικής κρίσης, με αποτέλεσμα η κοινωνική και οικονομική της κατάσταση να έχει υποβαθμιστεί σημαντικά. Ταυτόχρονα, πλήθος ιδρυμάτων, εταιριών, Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, συλλόγων και εθελοντικών ομάδων εντείνουν τη δράση τους αποβλέποντας στην υλική και κοινωνική ενίσχυση των αδύναμων ατόμων και στην παρακίνηση του πολιτικού συστήματος (Μωραΐτη, 2016).

Λόγω της οικονομικής κρίσης, οι εθελοντικές οργανώσεις έχουν μειωμένα έσοδα και αυξημένο ανταγωνισμό μεταξύ τους, κάτι που συμβαίνει και με τους κερδοσκοπικούς φορείς. Επιπλέον, κάποιες από αυτές στρέφουν αποκλειστικά τη δράση τους προς την προσφορά αγαθών και κοινωνικών υπηρεσιών, ενώ άλλες απαντούν στην κρίση συνεχίζοντας κανονικά το έργο τους (Μωραΐτη, 2016).

Κατά την περίοδο αυτή, η κοινωνική δομή της Ελλάδας έχει αλλάξει, οξύνονται οι κοινωνικές ανισότητες, πολλαπλασιάζεται ο αριθμός των απόρων και των αστέγων και ανεβαίνουν δραματικά τα ποσοστά της ανεργίας. Συγκεκριμένα, έχουν πληγεί κατά βάση τα νεότερα άτομα, οι πολύτεκνες οικογένειες και οι οικονομικά ανενεργοί πολίτες όπως είναι οι νοικοκυρές. Επίσης, οι περισσότερες οικογένειες χρειάζονται την οικονομική ενίσχυση είτε του κράτους μέσω επιδομάτων, είτε άλλων μελών της κοινωνίας, όπως είναι οι συγγενείς και οι γείτονες (Μωραΐτη, 2016).

Εξαιτίας όλων αυτών, η εκάστοτε τοπική κοινότητα συνεργάζεται με μη κερδοσκοπικούς φορείς και έτσι δημιουργήθηκαν δομές κοινωνικής προστασίας όπως τα κοινωνικά παντοπωλεία, τα κοινωνικά φροντιστήρια και τα κοινωνικά ιατρεία. Ακόμη, τα ιδρύματα

αυξάνουν την οικονομική ενίσχυση σε Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις που προσφέρουν κοινωνική φροντίδα, οι επαγγελματικοί σύλλογοι, όπως ο ιατρικός, εντείνουν τη δράση τους και η Εκκλησία επεκτείνει τις δομές πρόνοιάς της (Μωραΐτη, 2016).

Οι αρνητικές επιδράσεις της οικονομικής ύφεσης στη λειτουργία των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων της χώρας είναι οι ακόλουθες:

- Αισθητός περιορισμός των συνδρομών.
- Πάγωμα των επιδοτήσεων του κράτους.
- Μείωση των δωρεών από ιδιώτες.
- Δυσκολία στην κάλυψη των λειτουργικών εξόδων.
- Αύξηση της ζήτησης για συμβολή σε δράσεις αλληλεγγύης (Μωραΐτη, 2016).

Προκειμένου να αντιμετωπίσουν τις παραπάνω δυσκολίες, οι οργανώσεις και τα σωματεία προβαίνουν στις εξής ενέργειες:

- Διασύνδεση με τις Μ.Κ.Ο.
- Περιορισμός των λειτουργικών δαπανών.
- Προσφορά έργου σύμφωνα με τις νέες απαιτήσεις της κοινωνίας.
- Μείωση των χρημάτων που ξοδεύουν για λόγους διαφήμισης.
- Προσπάθεια ενίσχυσης του εθελοντισμού
- Ενέργειες για την κατάληψη θέσεων σε Ευρωπαϊκά Προγράμματα (Μωραΐτη, 2016).

Τα προβλήματα, με τα οποία έρχονται αντιμέτωπες οι εθελοντικές ομάδες, αφορούν τους τομείς δράσης τους. Η υπάρχουσα οικονομική κατάσταση που επικρατεί στη χώρα, έχει σαν αποτέλεσμα οι δωρητές και οι χορηγοί των οργανώσεων να εστιάζουν το ενδιαφέρον τους κυρίως σε εκείνες που προσφέρουν κοινωνική φροντίδα σε άπορους και φτωχούς. Αντίθετα, μικρό είναι το ενδιαφέρον για τα εθελοντικά σωματεία, που σχετίζονται με τα δικαιώματα και την ικανοποίηση των αναγκών των μεταναστών, αλλά και των αιτούντων άσυλο. Αυτό συμβαίνει εξαιτίας της υπέρμετρης αύξησής τους στη χώρα, γεγονός που οδηγεί στην διόγκωση του αισθήματος ξενοφοβίας των Ελλήνων και έχει σαν αποτέλεσμα τη δυσκολότερη εξασφάλιση δωρεών και χορηγιών για αυτές τις εθελοντικές οργανώσεις (Μωραΐτη, 2016).

Οι εθελοντικές ομάδες έρχονται αντιμέτωπες με δύο ακόμη σημαντικά προβλήματα. Το πρώτο αφορά την οικονομική επιβάρυνση που δέχονται από το κράτος μέσω της φορολογίας. Το δεύτερο σχετίζεται με την επιφυλακτικότητα που επιδεικνύουν οι άνθρωποι, απέναντι σε όλες τις οργανώσεις που ασχολούνται με τον εθελοντισμό, λόγω

της δημοσιοποίησης περιστατικών οικονομικής κατάχρησης από μέρους τους. Εξαιτίας αυτής της καχυποψίας των πολιτών, οι εθελοντικές ομάδες δυσκολεύονται να εξασφαλίσουν χορηγίες και δωρεές, αλλά συγκεντρώνουν ευκολότερα υλικά αγαθά (Μωραΐτη, 2016).

Στο πλαίσιο της κρίσης, στην Ελλάδα, οικονομική ενίσχυση προς τις ΜΚΟ που φροντίζουν τα άτομα που βρίσκονται σε ανάγκη, παρέχουν Ιδρύματα, όπως το Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος, το Ίδρυμα Λάτση κ.α., τα οποία στο παρελθόν προσέφεραν αποκλειστικά πολιτιστική, εκπαιδευτική και επιστημονική δράση (Μωραΐτη, 2016).

Το συμπέρασμα που απορρέει από όσα έχουν προαναφερθεί είναι ότι εν τέλει στην Ελλάδα της κρίσης οι ιδιωτικοί κυρίως φορείς, όπως είναι τα ιδρύματα, οι επιχειρήσεις και οι εταιρίες, ενισχύουν οικονομικά τις εθελοντικές οργανώσεις, σε αντίθεση με το κράτος που οι χορηγίες του έχουν μειωθεί αισθητά (Μωραΐτη, 2016).

1.2 Μονάδες παροχής υπηρεσιών υγείας

1.2.1 Ορισμός υγείας

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας ορίζει ως υγεία «την κατάσταση πλήρους σωματικής, πνευματικής, ψυχικής και κοινωνικής ευεξίας του ατόμου και όχι απλώς την απουσία ασθένειας ή αναπηρίας». Η αναπηρία έχει να κάνει με τους περιορισμούς, τις διαταραχές και τις αλλαγές τόσο ανάμεσα στον ασθενή και στο περιβάλλον του, όσο και στους κοινωνικούς ρόλους που ο ασθενής καλείται και αναμένεται να διαδραματίσει, καθώς η αναπηρία αποτελεί και κοινωνική νόσο. Η Ποιότητα ζωής του ασθενούς επηρεάζεται αρνητικά λόγω της αναπηρίας, η οποία οδηγεί στην έλλειψη του αισθήματος ασφάλειας, ικανοποίησης και απόλαυσης, που αποκομίζει το άτομο από την ενασχόληση με τις καθημερινές του δραστηριότητες (Μωραΐτη & Γκολεμή, 2012).

Οι πολιτιστικές διαφορές, οι απόψεις, οι θρησκευτικές πεποιθήσεις, η εκπαίδευση, η μόρφωση και η αντίληψη για το σώμα, διαφέρουν από κοινωνία σε κοινωνία και επηρεάζουν την εννοιολογική προσέγγιση της υγείας και της ασθένειας κατά περίπτωση. Στους παράγοντες που επιδρούν αρνητικά στην υγεία των ανθρώπων συγκαταλέγονται γενετικοί, περιβαλλοντικοί, εκπαίδευσης υγείας, συνθηκών ζωής και σχετικών με το σύστημα και τις υπηρεσίες υγείας παράγοντες (Μωραΐτη & Γκολεμή, 2012).

1.2.2 Ορισμός και εννοιολογική προσέγγιση Υπηρεσιών υγείας

Ως Υπηρεσίες Υγείας ορίζονται «το σύνολο των υπηρεσιών υγείας, με τις οποίες παρέχονται ιατρικές φροντίδες, προληπτικές και θεραπευτικές, καθώς και οι μηχανισμοί παραγωγής και διανομής τους». Ο ορισμός αυτός περιλαμβάνει τις έννοιες της περίθαλψης και της φροντίδας. Συγκεκριμένα, η περίθαλψη αφορά τις υπηρεσίες υγείας που προσφέρονται σε άτομα, τα οποία έχουν εκδηλώσει συμπτώματα κάποιου νοσήματος. Αντιθέτως, ο όρος της φροντίδας έχει μεγαλύτερο φάσμα, καθώς σχετίζεται με υπηρεσίες υγείας που προσφέρονται και σε υγιείς ανθρώπους (Φαρατζιάν, 2007).

Τα ιδιωτικά γραφεία και πολυιατρεία, τα ιδιωτικά και δημόσια νοσοκομεία, τα κέντρα υγείας κ.α. αποτελούν τις μονάδες παραγωγής και παροχής υπηρεσιών υγείας. Η ποιότητα και ποσότητα των υπηρεσιών υγείας που παράγονται εξαρτώνται από τον τρόπο οργάνωσής των μονάδων παραγωγής τους, το προσωπικό και τον εξοπλισμό που διαθέτουν (Φαρατζιάν, 2007).

Οι αποφάσεις που λαμβάνονται από τις υπηρεσίες υγείας σχετικά με την οργάνωσή τους είναι τρεις. Η πρώτη αφορά την κατανομή των χρημάτων που θα χρησιμοποιηθούν για την υγεία και τις υγειονομικές υπηρεσίες, και τη δομή τους. Η δεύτερη σχετίζεται με την επιλογή των καλύτερων μεθόδων που συμβάλουν στην παραγωγή υπηρεσιών υγείας. Τέλος, η τρίτη απόφαση περιλαμβάνει τους τρόπους με τους οποίους θα κατανεμηθούν οι υπηρεσίες υγείας στον πληθυσμό. Αυτή, έχει να κάνει με τη δυνατότητα ίσης πρόσβασης στις υπηρεσίες υγείας, ενώ οι πρώτες δύο αφορούν την οικονομική αποδοτικότητα (Φαρατζιάν, 2007).

1.2.3. Μορφές μονάδων παροχής υπηρεσιών υγείας

Λόγω του ότι δύο ή περισσότερα άτομα εργάζονται με τον ίδιο στόχο, οι μονάδες παροχής υπηρεσιών υγείας καλούνται επίσης και οργανισμοί. Αυτοί οι οργανισμοί ακολουθούν τον εξής διαχωρισμό :

α) Με βάση τη νομική μορφή της λειτουργίας τους σε :

- Ιδιωτικές ονομάζονται εκείνες των οποίων φορέας είναι φυσικό ή νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου (Ν.Π.Ι.Δ.). Λειτουργούν με βάση τις αρχές του ιδιωτικού δικαίου. Οι φορείς επένδυσης, δηλαδή οι ιδιοκτήτες, είναι φυσικά ή νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου. Φυσικό πρόσωπο είναι οποιοδήποτε άτομο που υπόκειται σε υποχρεώσεις

και νομικό πρόσωπο «η συνένωση φυσικών προσώπων ή και περιουσιακών στοιχείων με σκοπό την άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας».

- Δημόσιες, «ονομάζονται εκείνες των οποίων φορέας είναι το Δημόσιο ή οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, δηλαδή οι δήμοι και οι κοινότητες (Ν.Π.Δ.Δ.)». Στόχοι τους αποτελούν: 1) η προστασία της δημόσιας υγείας, 2) η κάλυψη κοινωνικών αναγκών, 3) η προώθηση της δημόσιας παιδείας και 4) η εξασφάλιση εσόδων. Συγκεκριμένα, αποκλειστικός επενδυτής τους είναι το κράτος, οι δημαρχίες, οι νομαρχίες, ή τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου.
 - Νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου.
 - Νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου.
 - Κεντρικές και περιφερειακές υπηρεσίες του Υπουργείου Υγείας.

β) Με βάση το είδος των υπηρεσιών που παρέχουν διακρίνονται σε Μονάδες Ανοιχτής ή Εξωνοσοκομειακής Περίθαλψης, παρέχοντας αποκλειστικά πρωτοβάθμια περίθαλψη και στις οποίες συγκαταλέγονται τα κέντρα υγείας, τα ιδιωτικά ιατρεία και τα πολυιατρεία ασφαλιστικών οργανισμών, και σε Μονάδες Κλειστής ή Νοσοκομειακής Περίθαλψης, οι οποίες παρέχουν πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια περίθαλψη, και περιλαμβάνουν τις ιδιωτικές μονάδες περίθαλψης και τα νοσοκομεία (Μωραΐτη & Γκολεμη, 2012).

1.2.4. Χαρακτηριστικά των υπηρεσιών υγείας

Τα κύρια χαρακτηριστικά που πρέπει να διέπουν τις υπηρεσίες υγείας ώστε να ανταποκρίνονται αποτελεσματικά στις ανάγκες των πληθυσμών είναι τα ακόλουθα:

- Η δυνατότητα των πολιτών να έχουν πρόσβαση σ' αυτές και να μπορούν να τις χρησιμοποιούν όλο το εικοσιτετράωρο.
- Η διαθεσιμότητά τους στους χρήστες τους για κάθε είδους ζήτηση ιατρικής φροντίδας και περίθαλψης.
- Η εξασφάλιση της συνέχειας στην προσφορά τους, καθώς δεν παρέχονται μόνο κατά την αντιμετώπιση μιας ασθένειας, αλλά και πριν και μετά την εκδήλωσή της.
- Η πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας δεν επιλύει αυτόματα τα προβλήματα των χρηστών τους. Είναι απαραίτητο να γίνονται αποδεκτές από τους πολίτες όσον αφορά το επιστημονικό και επαγγελματικό επίπεδο των εργαζομένων, την ποιότητα

των υπηρεσιών που παρέχονται και τον εξοπλισμό και τις εγκαταστάσεις που διατίθενται (Παππά, 2016, Φαρατζιάν, 2007).

1.3 Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

1.3.1 Ορισμός και εννοιολογική σημασία των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

Ως Μη Κυβερνητική Οργάνωση (Μ.Κ.Ο.) ορίζεται ένας νομικά συγκροτημένος οργανισμός, ο οποίος δημιουργείται από φυσικά ή νομικά πρόσωπα, λειτουργώντας ανεξάρτητα από την εκάστοτε κυβέρνηση. Οι κυβερνήσεις κάνουν χρήση αυτού του όρου όταν θέλουν να αναφερθούν σε πρόσωπα τα οποία δεν ελέγχονται από την κυβέρνηση (Μητσαρά & Γεώργα, 2015).

Ορισμένες φορές, κατά τις οποίες η χρηματική βοήθεια των ΜΚΟ προέρχεται αποκλειστικά ή κατά ένα μέρος από τις κυβερνήσεις, οι ΜΚΟ στηρίζουν το μη κυβερνητικό προσωπικό, με αποτέλεσμα τα άτομα που εκπροσωπούν τις κυβερνήσεις να παραμένουν έξω από το πλαίσιο της κάθε οργάνωσης. Οι οργανώσεις που χρησιμοποιούν αυτόν τον όρο, παρουσιάζουν κοινωνικούς στόχους με πολιτικές πτυχές, χωρίς να αποτελούν αποκλειστικά πολιτικές οργανώσεις όπως είναι τα πολιτικά κόμματα (Μητσαρά & Γεώργα, 2015).

Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, που εμφανίζονται και με το όνομα «οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών», ορίζονται από την Παγκόσμια Τράπεζα ως οι ιδιωτικοί οργανισμοί που ασκούν δραστηριότητά για να απαλύνει τον πόνο, να προωθήσει τα συμφέροντα των φτωχών, την προστασία του περιβάλλοντος, την παροχή βασικών κοινωνικών υπηρεσιών ή αναλαμβάνουν την ανάπτυξη της κοινότητας. Ο ορισμός των ΜΚΟ δεν είναι ένας συγκεκριμένος, αλλά υπάρχει ποικιλομορφία από χώρα σε χώρα, καθώς δραστηριοποιούνται σε διεθνές επίπεδο ανεξάρτητα από τα κράτη (Μητσαρά & Γεώργα, 2015).

Στη σημερινή εποχή, οι οργανώσεις που εντάσσονται στο συγκεκριμένο όρο, είναι αυτές που έχουν κοινά οφέλη, δεν βρίσκονται υπό τον έλεγχο του κράτους, και έχουν περιβαλλοντικούς, ανθρωπιστικούς και κοινωνικούς σκοπούς όπως είναι ο ρατσισμός και η φτώχεια. Τέτοιου είδους οργάνωση που πρώτη έκανε την εμφάνισή της, ήταν ο Διεθνής Ερυθρός Σταυρός (Μητσαρά & Γεώργα, 2015).

Ως Εθελοντική Μη Κυβερνητική Οργάνωση ορίζεται η οργάνωση η οποία εμφανίζεται με την όψη σωματείου ή αστικής μη κερδοσκοπικής εταιρίας ή μη κερδοσκοπικού ιδρύματος, και γενικότερα κάθε οργάνωση με μη κερδοσκοπικό χαρακτήρα, που υποστηρίζει τις ενέργειές της για εθελοντική εργασία των πολιτών. Στις ενώσεις αυτές το επίκεντρο εντοπίζεται στην καλύτερευση της δημόσιας και κοινοτικής ευημερίας (Μητσαρά & Γεώργα, 2015).

1.3.2 Χαρακτηριστικά και τομείς των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.(Μ.Κ.Ο)

Η έννοια των μη κερδοσκοπικών οργανώσεων δεν μπορεί να περιγραφεί με έναν συγκεκριμένο νομικό ορισμό, καθώς οι ΜΚΟ αποτελούνται από ποικίλες ενώσεις, με σημαντικές διαφορές ως προς τους στόχους, τις δράσεις, τα κίνητρα και την οργάνωσή τους. Οι οργανώσεις αυτές μπορεί να αποτελούνται από μικρό αριθμό ατόμων ή πολυάριθμα μέλη. Γενικότερα, οι οργανισμοί που καλούνται ως Μ.Κ.Ο. διέπονται από τα παρακάτω χαρακτηριστικά:

- Είναι προαιρετικοί οργανισμοί. Δηλαδή η συμμετοχή σε αυτές γίνεται εθελοντικά χωρίς τα άτομα να εξαναγκάζονται ή να υποχρεώνονται να γίνουν μέλη αυτών των ενώσεων.
- Οι Μ.Κ.Ο. αποτελούν μη κερδοσκοπικές οργανώσεις. Παρόλο που εργάζονται υπάλληλοι και οι ενέργειές τους αυξάνουν τα έσοδα, ωστόσο τα χρήματα αυτά δεν διανέμονται στους ίδιους.
- Αποτελούνται από άτυπες κοινωνικές ομάδες, καθώς κατέχουν κάποια θεσμική ή τυπική οντότητα. Έχουν στη διάθεσή τους κάποιο καταστατικό ή ιδρυτική πράξη, που θέτει τους στόχους τους, την αποστολή τους και το πεδίο στο οποίο θα δραστηριοποιηθούν.
- Οι στόχοι και οι αξίες των Μ.Κ.Ο. δεν έχουν ως βάση τους το κέρδος, τα εμπορικά και επαγγελματικά συμφέροντα. Κεντρικός σκοπός τους είναι η δημόσια εθελοντική συμμετοχή για την επίτευξη του οφέλους του πληθυσμού, ειδικών ομάδων και της κοινωνίας ως ενιαίο σύνολο.
- Οι οργανώσεις που ανήκουν στις Μ.Κ.Ο., δρουν ανεξάρτητα από τις κυβερνήσεις και τις δημόσιες αρχές και από τις κάθε είδους εμπορικές ενώσεις (Μητσαρά & Γεώργα, 2015).

Όσον αφορά τους τομείς στους οποίους δραστηριοποιούνται οι μη κυβερνητικές οργανώσεις, αναφέρονται εν συντομία στη συνέχεια:

- Στην προσφορά υπηρεσιών, όπως είναι οι κοινωνικές υπηρεσίες, η υποστήριξη και η πληροφόρηση.
- Στη στήριξη, τον συντονισμό και τη διασύνδεση με τους δημόσιους φορείς.
- Στην άσκηση πίεσης με στόχο να αλλάξει η πολιτική και να ενισχυθεί το αίσθημα της ευαισθητοποίησης των πολιτών (Μητσαρά & Γεώργα, 2015).

1.3.3 Κριτήρια που πρέπει να πληρούνται ώστε μια οργάνωση να καλείται ως μη κερδοσκοπική

Ως οργάνωση ορίζεται η ένωση κάποιων ανθρώπων με έναν ή περισσότερους κοινούς στόχους και διαχωρίζονται ανάλογα τον τομέα στον οποίο δραστηριοποιούνται. Για παράδειγμα, στον κρατικό τομέα ανήκουν οι κυβερνητικές οργανώσεις, στον τομέα της αγοράς είναι η κερδοσκοπική επιχείρηση, ενώ στον τομέα της κοινωνίας ανήκουν οι μη κερδοσκοπικές οργανώσεις (Μητσαρά & Γεώργα, 2015).

Ο όρος μη κερδοσκοπική οργάνωση, περιλαμβάνει όλες τις ενώσεις, οι οποίες δεν επιτρέπουν στα μέλη τους να λαμβάνουν χρηματικό κέρδος μέσα από αυτές. Έτσι, μια οργάνωση για να θεωρείται μη κερδοσκοπική, χρειάζεται να πληροί τα εξής κριτήρια:

- Να είναι εθελοντική, δηλαδή τα άτομα να διέπονται από το πνεύμα του εθελοντισμού στη συμμετοχή τους στις διάφορες δράσεις, όπως και στην οργάνωση της διοίκησης, χωρίς να την αντιλαμβάνονται ως υποχρέωση.
- Να είναι ιδιωτική, ώστε να υπάρχει αποστασιοποίηση από το κράτος.
- Να διέπεται από επιστημότητα και νομική αναγνώριση, για να μην πραγματοποιούνται ενώσεις εφήμερων προσώπων, κάτι που θα οδηγούσε στη δημιουργία ενός τομέα χωρίς μια σταθερή μορφή.
- Η οργάνωση να είναι αυτοκατευθυνόμενη, δηλαδή να ενεργεί με βάση δικούς της εσωτερικούς μηχανισμούς και όχι υπό τον έλεγχο εξωτερικών παραγόντων.
- Τέλος, το κέρδος που εξασφαλίζει να μην μοιράζεται εξίσου σε κάθε μέλος της (Μητσαρά & Γεώργα, 2015).

1.3.4 Μη Κυβερνητικές οργανώσεις που σχετίζονται με τη Νοσηλευτική

Μέσω μη κυβερνητικών ανθρωπιστικών ενώσεων, οι νοσηλευτές συγκεντρωμένοι σε ομάδες μπορούν να προσφέρουν σημαντικό έργο. Ορισμένες από αυτές αναφέρονται ενδεικτικά:

- Το χαμόγελο του παιδιού.
- Ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός.
- Οι γιατροί του κόσμου.
- Οι γιατροί της καρδιάς.
- Οι Έλληνες Διασώστες.
- Οι γιατροί χωρίς σύνορα.
- Η αλληλεγγύη των μη κυβερνητικών οργανώσεων της εκκλησίας της Ελλάδος.
- Θεόφιλος, για την στήριξη της πολύτεκνης οικογένειας.
- Ο σύλλογος εθελοντικής διακονίας ασθενών νοσηλευτικών ιδρυμάτων.
- Ο πανελλήνιος σύλλογος εθελοντών αιμοδοτών δωρητών οστών, οργάνων και βιολογικού υλικού.
- Η μέριμνα.
- Unicef.
- ActionAid.
- Η Ελληνική Ομάδα Διάσωσης.
- Η διακονία αποφυλακίσεως απόρων κρατουμένων και φυγόποινων (Ζωγράφος, Μπόλη & Ξάνθης, 2015).

1.3.5 Οι Μ.Κ.Ο. που δραστηριοποιούνται στον τομέα των μονάδων υγείας

1.3.5.1 Μέριμνα

Η μη κερδοσκοπική οργάνωση «Μέριμνα», είναι ένας οργανισμός που ιδρύθηκε το 1995, όταν οι επιστήμονες λάμβαναν υπόψη τους πλέον, όχι μόνο τη σωματική υγεία των παιδιών, αλλά και τις ψυχικές και κοινωνικές ανάγκες τους.

Πιο συγκεκριμένα, η Μέριμνα παρέχει ιατρονοσηλευτική και ψυχοκοινωνική φροντίδα στα παιδιά που πάσχουν από βαριά ασθένεια, η οποία μπορεί να καταστεί κίνδυνος για τη ζωή τους, στήριξη στο ίδιο το παιδί που πενθεί όταν έχει φύγει από τη ζωή κάποιου οικείου

του προσώπου, καθώς και στα άτομα της οικογένειάς του (Ζωγράφος, Μπόλη & Ξάνθης, 2015, www.merimna.org.gr) .

Οι στόχοι που θέτει η Μέριμνα είναι οι ακόλουθοι:

- Κατάρτιση από εξειδικευμένους επαγγελματίες ψυχικής υγείας και εκπαιδευτές, οι οποίοι παρέχουν υποστήριξη στο παιδί που λαμβάνει εμπειρίες ασθένειας, απώλειας ή θανάτου.
- Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της κοινωνίας απέναντι σε ζητήματα που σχετίζονται με τη ζωή, την απειλητική αρρώστια και τον θάνατο.
- Εκτέλεση ερευνών που αφορούν τις επιπτώσεις της βαριάς ασθένειας ή του θανάτου στη ζωή της οικογένειας και του παιδιού (Ζωγράφος, Μπόλη & Ξάνθης, 2015).

Στο επίκεντρο της ένωσης εντοπίζεται το βέλτιστο συμφέρον και η προστασία των παιδιών και εφήβων. Στις δραστηριότητες των μελών περιλαμβάνονται οι εξής:

- Φροντίδα ώστε τα μέλη που την απαρτίζουν να χρησιμοποιούν κατάλληλα τις αρχές της εποπτείας, του ελέγχου, της εκπαίδευσης, της στήριξης και της διαρκούς επαγγελματικής εξέλιξης
- Πραγμάτωση επιστημονικά τεκμηριωμένων ενεργειών, οι οποίες βασίζονται στην επιστημονική γνώση των επαγγελματιών ψυχικής υγείας.
- Προσέγγιση του κάθε παιδιού με σεβασμό και εκτίμηση.
- Κατάλληλη συνεργασία με τους γονείς, τις υπηρεσίες και όλους όσους σχετίζονται με το παιδί, με στόχο το καλύτερο συμφέρον για αυτό.
- Προστασία του κάθε παιδιού και εφήβου από την κοινή, μη επιθυμητή προσβολή (www.merimna.org.gr).

1.3.5.2 Οι γιατροί χωρίς σύνορα

Οι γιατροί χωρίς σύνορα αποτελούν μια ανθρωπιστική, διεθνή, ιατρική και ανεξάρτητη οργάνωση, η οποία παρέχει υπηρεσίες υγείας σε θύματα βίας, σε άτομα που δεν λαμβάνουν υγειονομική περίθαλψη και σε ανθρώπους που βίωσαν φυσικές καταστροφές και ένοπλες συγκρούσεις. Τα μέλη που την απαρτίζουν είναι κατά βάση ιατροί και επαγγελματίες που ανήκουν στο χώρο της υγείας.

Στις αρχές τους ανήκουν η παροχή ενεργειών υψηλής ιατρικής ποιότητας και δραστηριοποιούνται με σεβασμό απέναντι στην ιατρική ηθική. Λειτουργούν με αξιοπρέπεια ως προς την αυτονομία των θυμάτων, προστασία της ιδιωτικής τους ζωής, συνεχής

ενημέρωση και παράλληλη συγκαταβατικότητα των ατόμων στις ενέργειες, έτσι ώστε να παρέχουν υπηρεσίες υγείας και φροντίδα χωρίς να δημιουργηθεί κίνδυνος στα άτομα ή ομάδες.

Οι αποφάσεις σχετικά με την περίθαλψη που παρέχουν δεν βασίζονται σε οικονομικά, θρησκευτικά και πολιτικά συμφέροντα, ούτε επηρεάζονται από τις απαιτήσεις της εκάστοτε κυβέρνησης. Προσφέρουν ανιδιοτελώς τις υπηρεσίες τους, δίνοντας προτεραιότητα σε όσους αντιμετωπίζουν άμεσο και πιο σοβαρό κίνδυνο.

Σε περιπτώσεις που γίνονται μάρτυρες ακραίων κρουσμάτων, όπως αυτό της βίας, τα καταγγέλλουν δημόσια. Επίσης, σε καταστάσεις που εμποδίζεται η λήψη ιατρικής φροντίδας και ιατρικών εγκαταστάσεων ή αντίθετα γίνεται υπερβολική χρήση των ιατρικών υπηρεσιών, πραγματοποιείται δημόσια αναφορά σχετικά με αυτά τα γεγονότα και την τλαιπωρία των ατόμων (www.msf.gr).

Πιο συγκεκριμένα, στους στόχους του καταστατικού χάρτη των γιατρών χωρίς σύνορα περιλαμβάνονται οι παρακάτω:

- Η δραστηριοποίηση των μελών της οργάνωσης με αμεροληψία και ουδετερότητα στο όνομα της ιατρικής δεοντολογίας ως προς την ανθρωπιστική παροχή ιατρικών υπηρεσιών, διεκδικώντας το δικαίωμά τους για ελευθερία στις πράξεις τους.
- Η προσφορά βοήθειας σε πληθυσμούς που βιώνουν κάποια έκτακτη ανάγκη, σε θύματα από φυσικούς ή ανθρωπογενείς παράγοντες ανεξαρτήτως φυλετικών, θρησκευτικών και πολιτικών πεποιθήσεων.
- Ο σεβασμός απέναντι στις δεοντολογικές αρχές του επαγγέλματός τους, διεκδικώντας την ανεξαρτησία τους ως προς οποιαδήποτε πολιτική, θρησκευτική και οικονομική διάκριση.
- Η εφαρμογή των δραστηριοτήτων από τα μέλη της ένωσης, δίχως να ζητούν επιπλέον αμοιβές πέρα από αυτές που τους διαθέτει η οργάνωση (Ζωγράφος, Μπόλη & Ξάνθης, 2015).

1.3.5.3 Γιατροί της καρδιάς

Μία ακόμη σημαντική μη κερδοσκοπική οργάνωση, αποτελεί αυτή των γιατρών της καρδιάς. Ο οργανισμός δημιουργήθηκε ως Ελληνικό Τμήμα το 1990, και σ' αυτήν δραστηριοποιείται μεγάλος αριθμός από νοσηλευτές, ιατρούς, τεχνικούς και διοικητικούς. Η συμμετοχή τους σε προγράμματα γίνεται διεθνώς ορατή σε χώρες όπως είναι η Ακτή

Ελεφαντοστού, το Αφγανιστάν, η Κένυα, η Λιβερία κ.α. (Ζωγράφος, Μπόλη & Ξάνθης, 2015).

Η ένωση αυτή σχηματίστηκε από Έλληνες, αρχικά ως ομάδα, με πλήθος από ανθρωπιστικές αποστολές, και στη συνέχεια έλαβε τη μορφή σωματείου. Πίσω από την ονομασία της οργάνωσης κρύβεται ένα σημαντικό και βαθύ νόημα, το οποίο εκφράζεται από την καρδιά και είναι το αίσθημα της ανιδιοτελούς αγάπης ως προς το συνάνθρωπο και ειδικότερα ως προς τον πάσχοντα συνάνθρωπο (Ζωγράφος, Μπόλη & Ξάνθης, 2015).

Κύριοι στόχοι στις αποστολές των γιατρών της καρδιάς αποτελούν οι εξής:

- Εξασφαλίζουν δωρεάν ρούχα, κλινοσκεπάσματα, μαγειρικά σκεύη, σχολικά αντικείμενα και κάθε είδους παροχές, όπως είναι το πόσιμο νερό σε περιπτώσεις σεισμών, πλημμύρων κ.α.
- Παρέχουν δωρεάν τρόφιμα σε ανθρώπους που βρίσκονται σε καταστάσεις υποσιτισμού, λιμού, πείνας, πολέμου, φυσικών καταστροφών, όπως επίσης και σε πρόσφυγες.
- Προσφέρουν ιατρική περίθαλψη και χορήγηση φαρμάκων χωρίς καμία χρηματική αμοιβή σε καταστάσεις σεισμών, φυσικών καταστροφών, σε καιρούς πολέμου και επιδημιών, καθώς και σε περιοχές που δεν έχουν πρόσβαση, είναι απομακρυσμένες και στερημένες.
- Μεριμνούν για τη δημιουργία σχολείων, νηπιαγωγείων, ορφανοτροφείων, νοσοκομείων, ιατρικών κέντρων για όλους τους πάσχοντες, και για την εκτέλεση κατασκευών όπως είναι τα πηγάδια που τα χρησιμοποιούν ως πηγή πόσιμου νερού.
- Φροντίζουν για την υποβολή αιτήσεων ως προς τους ελληνικούς κρατικούς φορείς με σκοπό την ανέγερση έργων που υποβοηθούν την ανθρωπιστική αλληλεγγύη και εκτός της χώρας (Ζωγράφος, Μπόλη & Ξάνθης, 2015).

Βασικός σκοπός επομένως των γιατρών της καρδιάς, είναι να παρέχουν ανιδιοτελώς το έργο τους και να δραστηριοποιούνται άμεσα με την ίδια τους την παρουσία όπου βρίσκονται άνθρωποι που πάσχουν. Όσον αφορά την αμοιβή των μελών της οργάνωσης, αλλά και όποιου συμπράττει στις ενέργειες, είναι μηδενική και εξασφαλίζουν μόνοι τους κάθε είδους εξόδων που θα έχουν, όπως είναι η πληρωμή των αεροπορικών εισιτηρίων στις διάφορες αποστολές του (Ζωγράφος, Μπόλη & Ξάνθης, 2015).

1.3.5.4 Γιατροί του Κόσμου

Το 1980, στη Γαλλία, ιδρύθηκε η διεθνής, ανθρωπιστική Μη Κυβερνητική Οργάνωση, Γιατροί του Κόσμου. Αυτή, αρχικά απαρτιζόταν από 15 Γάλλους γιατρούς, οι οποίοι αναγνώρισαν την αναγκαιότητα, της όσο το δυνατόν γρηγορότερης ιατρικής παρέμβασης και το δικαίωμα της ίσης συμμετοχής στην ιατρική περίθαλψη, με επίκεντρο τις αδύναμες κοινωνικές ομάδες του κόσμου.

Βασικός σκοπός των Γιατρών του Κόσμου, αποτελεί η ίαση από κάθε μορφή ασθένειας. Ωστόσο, οι τομείς, στους οποίους δραστηριοποιούνται δεν αφορούν μόνο την υγεία. Ενδεικτικά, τάσσονται υπέρ της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της καταπολέμησης του ρατσισμού, κάθε μορφής κοινωνικού αποκλεισμού, της ξενοφοβίας και της απομόνωσης κοινωνικών συνόλων.

Η οργάνωση αυτή, είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με το διεθνές σύστημα των Μη Κυβερνητικών Ανθρωπιστικών Οργανώσεων, και διαθέτει δίκτυο ταχείας παρέμβασης σε αρκετές χώρες του πλανήτη. Ορισμένες από αυτές είναι η Σουηδία, η Αργεντινή, το Ηνωμένο Βασίλειο, το Βέλγιο, η Ολλανδία, η Ελβετία, ο Καναδάς, η Ισπανία, το Λουξεμβούργο, η Ιαπωνία, η Γερμανία, η Πορτογαλία, η Ελλάδα και οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής.

Συγκεκριμένα, στην Ελλάδα οι Γιατροί του Κόσμου συστάθηκαν το 1990 και εξ' αρχής ανέπτυξαν ένα ευρύ σχέδιο δράσης, τόσο εντός της χώρας, όσο και εκτός των συνόρων της. Κύριος στόχος των προγραμμάτων τους, αποτελεί η προσφορά ιατρικών και νοσηλευτικών υπηρεσιών υγείας σε περιθωριοποιημένες πληθυσμιακές ομάδες, που ενώ χρήζουν ιατρικής φροντίδας, αδυνατούν να την λάβουν.

Η δράση της οργάνωσης, ξεκίνησε με βάση την πεποίθηση, ότι ο κάθε άνθρωπος δικαιούται να έχει πρόσβαση στην ανθρωπιστική βοήθεια, ανεξαρτήτως θρησκείας, φύλου, σεξουαλικού προσανατολισμού, καταγωγής, ιδεολογίας και πολιτικής πεποίθησης. Πρόκειται δηλαδή, για μία αμερόληπτη και ουδέτερη Μη Κυβερνητική Οργάνωση. Μέσα από τις παρεμβάσεις τους στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης(M.M.E.), αλλά και τη σιωπηρή διπλωματία, που εφαρμόζουν, γνωστοποιούν και επικρίνουν περιστατικά καταπάτησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, στα οποία πολλές φορές γίνονται μάρτυρες.

Ο κυριότερος στόχος των Γιατρών του Κόσμου, που επιθυμούν να έχει ισχύ και σε βάθος χρόνου, είναι η ίση και χωρίς εμπόδια πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας, γεγονός που αποτελεί ένα από τα σπουδαιότερα ανθρώπινα δικαιώματα.

Το λογότυπο της οργάνωσης, σχεδιάστηκε από τον Ρίτσαρντ Ροσίν, το Νοέμβριο του 1987. Το περιστέρι, που βρίσκεται στο κέντρο του, αναπαριστά την ιατρική φροντίδα και την παγκόσμια ειρήνη ενώ τα φύλλα του κλαδιού, τις πέντε ηπείρους αντίστοιχα. Το μπλε χρώμα του συμβόλου, αντικατοπτρίζει τη θάλασσα και τον ουρανό, που αποτελούν τα μέσα σύνδεσης των ηπείρων. Έτσι, το περιστέρι αλληγορικά διέρχεται από τα σύνορα της κάθε χώρας και παρουσιάζεται μέσα σε έναν κύκλο, ο οποίος συμβολίζει ολόκληρο τον πλανήτη.

(www.mdmgreece.gr)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΥ ΣΤΙΣ ΦΥΣΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΕΣ ΚΑΙ Η ΔΡΑΣΗ ΤΩΝ Μ.Κ.Ο.

2.1 Ορισμός και εννοιολογική προσέγγιση της φυσικής καταστροφής

Ο όρος φυσική καταστροφή έχει οριστεί με τρεις διαφορετικούς τρόπους ως :

- Τα στοιχεία εκείνα του φυσικού περιβάλλοντος που είναι βλαβερά για τον άνθρωπο και προκαλούνται από δυνάμεις ξένες και άγνωστες σε αυτόν
- Η πιθανότητα εμφάνισης ενός δυνητικά καταστροφικού γεγονότος μέσα σε μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο και σε μια συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή
- Μια φυσική ή ανθρωπογενής γεωλογική κατάσταση ή φαινόμενο κατά την οποία παρουσιάζεται πραγματικός ή δυνητικός κίνδυνος για την ανθρώπινη ζωή ή τις περιουσίες (Παπαχαρισίου, 2008).

Φαινόμενα που προκαλούν φυσικές καταστροφές αποτελούν τα εξής: οι πλημμύρες, οι πυρκαγιές, οι σεισμοί, οι κατολισθήσεις (Μακρόπουλος, 2006). Οι φυσικές καταστροφές ταυτόχρονα με την απώλεια ανθρωπίνων ζώων και τις υλικές ζημιές, οδηγούν και στην δημιουργία προβλημάτων υγείας. Αυτά διακρίνονται σε οξέα, όπως οι τραυματισμοί και οι θάνατοι, σε ενδιάμεσα όπως κατάγματα και γαστρεντερίτιδες, και χρόνια όπως ο σακχαρώδης διαβήτης, η καρδιακή ανεπάρκεια και βρογχικό άσθμα (Τζιλίνη & Λαβδανίτη, 2016).

Πέρα από τις αρνητικές επιδράσεις των φυσικών καταστροφών στο σώμα, σοβαρός είναι ο αντίκτυπος και στη ψυχική υγεία των πληγέντων. Συγκεκριμένα, σε πρώτο στάδιο μπορεί να εμφανίσουν αποπροσανατολισμό και σύγχυση. Έπειτα, ακολουθούν ο θυμός, η καχυποψία, οι αϋπνίες, τα κλάματα και η απομόνωση. Σε ιδιάζουσες περιπτώσεις το άτομο μπορεί να παρουσιάσει μέχρι και συμπτώματα κατάθλιψης (Τζιλίνη & Λαβδανίτη, 2016).

Οι φυσικές καταστροφές επηρεάζουν αρνητικά όχι μόνο τον άνθρωπο αλλά και το ίδιο το περιβάλλον. Υπάρχει η δυνατότητα να προβλεφθούν, να ληφθούν προληπτικά μέτρα απέναντί τους, αλλά όχι να αποτραπούν. Είναι εξάλλου γνωστό πως «κανείς δε μπορεί να τα βάλει με τη φύση». Το πρώτο χρονικό διάστημα που ακολουθεί μετά την έλευση μιας φυσικής καταστροφής είναι ιδιαίτερα κρίσιμο. Μετά την εκτίμηση και καταγραφή του

συμβάντος, ακολουθεί η παροχή πρώτων βοηθειών, στάδιο στο οποίο έχει καταλυτικό ρόλο ο νοσηλευτής. Αυτό διότι ο νοσηλευτής θα συνδράμει με κάθε δυνατό τρόπο τον ασθενή από τη στιγμή της διάγνωσης του προβλήματός του έως και την πλήρη ανάρρωσή του (Ματσικουρλής & Μαυράκη, 2013).

Σε κάθε είδους φυσική καταστροφή υπάρχει και η αντίστοιχη αντιμετώπιση. Αυτή για να είναι αποτελεσματική χρειάζεται να πληρούνται ορισμένοι βασικοί παράγοντες όπως είναι η σωστή εκπαίδευση και συνεργασία των μελών της ομάδας διάσωσης, ο συντονισμός και η άμεση αντίδραση τους καθώς επίσης και η πρόσβαση στον εξειδικευμένο για κάθε θέμα εξοπλισμό (Ματσικουρλής & Μαυράκη, 2013).

Οι αρετές που χρειάζεται να διαθέτει κάθε επαγγελματίας υγείας έτσι ώστε να μπορεί να ανταπεξέλθει σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης είναι οι εξής : σύνεση και κουράγιο, σύμφωνα με τον Αριστοτέλη, καθώς επίσης δικαιοσύνη και φιλανθρωπία (Ματσικουρλής & Μαυράκη, 2013).

2.2 Φάσεις διάσωσης

Εξέχουσας σημασίας είναι η συμβολή του νοσηλευτή στο σχέδιο διάσωσης που εφαρμόζεται στον τόπο του συμβάντος. Αυτό απαρτίζεται από πέντε φάσεις οι οποίες θα αναλυθούν ακολούθως.

Η πρώτη φάση τη διάσωσης σηματοδοτείται από την άφιξη του πρώτου ασθενοφόρου και την ενημέρωση του κέντρου πρώτων βοηθειών σχετικά με την κατάσταση που επικρατεί στο σημείο της καταστροφής, τον αριθμό των τραυματιών και τα υπόλοιπα σχετικά θέματα που θα απασχολήσουν την ομάδα διάσωσης. Έπειτα ενημερώνεται και καταφθάνει το ΕΚΑΒ (Εθνικό Κέντρο Άμεσης Βοήθειας) (Ματσικουρλής & Μαυράκη, 2013).

Κάθε άτομο που έρχεται αντιμέτωπο με ένα απρόσμενο και απειλητικό για τη ζωή του γεγονός, είναι ανεξέλεγκτο και διακατέχεται από αισθήματα φόβου, σύγχυσης, υστερίας, πανικού και άγχους. Ένα μεγάλο μέρος των θυμάτων εμφανίζεται αποπροσανατολισμένο, ενώ ελάχιστοι είναι εκείνοι που θα επιδείξουν ψυχραιμία και θα είναι σε θέση να βοηθήσουν το συνάνθρωπό τους (Ματσικουρλής & Μαυράκη, 2013).

Εδώ ο νοσηλευτής καλείται να παραμείνει στο τόπο του συμβάντος ιδιαίτερα υπομονετικός και έτοιμος να ενημερώσει το κοινό σχετικά με το τι πραγματικά έχει συμβεί, όπως και να οργανώσει όσους βρίσκονται σε θέση να συνδράμουν στη φάση αυτή της διάσωσης. Επίσης, η ομάδα του πρώτου ασθενοφόρου που θα φτάσει στο σημείο της καταστροφής είναι απαραίτητο να αναμένει την άφιξη περισσότερων ασθενοφόρων και του ειδικού σε τέτοιου είδους καταστάσεις ιατρού. Αυτός θα συντονίζει στη συνέχεια τις διακομιδές των τραυματιών (Ματσικουρλής & Μαυράκη, 2013).

Κατά τη δεύτερη φάση, πραγματοποιείται η οργάνωση της διάσωσης και χαρακτηρίζεται από την προστασία και υποστήριξη των ζωτικών λειτουργιών των ασθενών, όπως είναι η εξασφάλιση και η βατότητα των αεροφόρων οδών, η αποκατάσταση της κυκλοφορίας, ο έλεγχος πιθανής αιμορραγίας και η χορήγηση φαρμάκων έκτακτης ανάγκης. Οι ασθενείς συγκεντρώνονται σε ένα συγκεκριμένο σημείο χωρίς όμως να μεταφερθούν ακόμη στο νοσοκομείο καθώς αναμένεται η άφιξη και δεύτερου ή τρίτου εξειδικευμένου σε θέματα αντιμετώπισης επαγόντων περιστατικών ιατρού (Ματσικουρλής & Μαυράκη, 2013).

Στη Τρίτη φάση της διάσωσης καταφθάνουν περισσότερα ασθενοφόρα και εκτελείται η μεταφορά των τραυματιών, ξεκινώντας από αυτούς που βρίσκονται σε κατάσταση σοκ ενώ τους χορηγείται ενδοφλέβιος ορός. Ταυτόχρονα γίνεται καταγραφή των τραυματιών και κατάταξή τους ανάλογα με τη σοβαρότητα του προβλήματός τους προκειμένου στους

βαρέως πάσχοντες να παρασχεθούν οι πρώτες βοήθειες στο σημείο του συμβάντος από τους επαγγελματίες υγείας. Αντίθετα, οι ελαφρά τραυματίες απομακρύνονται από το σημείο της καταστροφής (Ματσικουρλής & Μαυράκη, 2013).

Η ρύθμιση της επικοινωνίας και δράσης μεταξύ της αστυνομίας, της πυροσβεστικής και του ιατρονοσηλευτικού προσωπικού χαρακτηρίζουν την τέταρτη φάση της διάσωσης. Ακόμη, καταλυτικό ρόλο σε αυτή τη φάση διαδραματίζει η κατάλληλη οργάνωση, σχετικά με τον εξοπλισμό και τη δομή, των νοσοκομείων στα οποία διακομίζονται οι τραυματίες (Ματσικουρλής & Μαυράκη, 2013).

Στην πέμπτη και τελική φάση, οι τραυματίες που έμειναν στο τόπο του συμβάντος εξακολουθούν να δέχονται τις πρώτες βοήθειες, καταγράφονται τυχόν νεκροί και σταματάει η αποστολή ασθενοφόρων του ΕΚΑΒ (Ματσικουρλής & Μαυράκη, 2013).

2.3 Οι Μ.Κ.Ο. που δραστηριοποιούνται σε φυσικές καταστροφές

Στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων που επιφέρει κάθε φυσική καταστροφή, καθοριστική είναι η συμβολή των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, οι κυριότερες από τις οποίες επισημαίνονται ακολούθως.

2.3.1 Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός (Ε.Ε.Σ.)

Η ιστορία του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού ξεκινά στις 10 Ιουνίου 1877, ύστερα από πρωτοβουλία της βασίλισσας Όλγας. Είναι εξ' αρχής αναγνωρισμένος από την Διεθνή Επιτροπή Ερυθρού Σταυρού, και αποτελεί μέλος του Διεθνούς Κινήματος Ερυθρού Σταυρού. Σύμφωνα με τις διεθνείς ανθρωπιστικές αρχές, στόχος του αποτελεί η εθελοντική προσφορά βοήθειας ως προς τον συνάνθρωπο. Διακρίνεται ως ο μεγαλύτερος μη κυβερνητικός οργανισμός στην Ελλάδα και βασίζεται στην άμεση ανταπόκριση των πολιτών και στην εθελοντική τους δράση.

Οι βασικοί σκοποί και στόχοι του Ε.Ε.Σ. αποτελούν :

- Σε καιρό ειρήνης: η βοήθεια και η υποστήριξη στους πληγέντες από φυσικές καταστροφές και επιδημίες, καθώς και η γενικότερη ανθρωπιστική δράση είτε μεμονωμένα είτε με τη συμβολή του κράτους.
- Σε καιρό πολέμου: η συμβολή και συνεργασία στη δράση της Στρατιωτικής Υγειονομικής Υπηρεσίας, η περίθαλψη των τραυματιών και των ασθενών, και τέλος η προστασία των αιχμαλώτων, των θυμάτων πολέμου και του άμαχου πληθυσμού.

Ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός μέχρι και σήμερα στηρίζει κατά βάση τα αδύναμα μέλη της κοινωνίας, ανεξάρτητα από φυλετικούς, οικονομικούς ή εθνικούς διαχωρισμούς. Έντονη είναι η παρουσία του Ε.Ε.Σ. και στο εξωτερικό σε περιόδους ανάγκης.

Ο Ε.Ε.Σ. διακρίνεται σε τρεις τομείς: τον τομέα νοσηλευτικής, τον τομέα κοινωνικής πρόνοιας και τον τομέα Σαμαρειτών, Διασωστών & Ναυαγοσωστών.

Συγκεκριμένα, το Σώμα Εθελοντών Σαμαρειτών, Διασωστών & Ναυαγοσωστών του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού, ιδρύθηκε το 1932 και αποτελεί τη μεγαλύτερη εθελοντική δύναμη Πρώτων Βοηθειών και Διάσωσης στην Ελλάδα, με δράση σε φυσικές ή άλλες

καταστροφές καθώς και σε κάθε μορφή έκτακτης ανάγκης. Παρέχει εξειδικευμένες υπηρεσίες Πρώτων Βοηθειών, προνοσοκομείακής υποστήριξη ζωής, έρευνας και διάσωσης, Πρόληψης και αντιμετώπισης καταστροφών, ναυαγοσωστικής.

Η Ομάδα Διάσωσης του Ε.Ε.Σ., η Σχολή Αυτοδυτών Ναυαγοσωστών του Ε.Ε.Σ. και όλα τα διασωστικά οχήματα και ναυαγοσωστικά σκάφη του Ε.Ε.Σ. ανήκουν στο Σώμα Εθελοντών Σαμαρειτών, Διασωστών και Ναυαγοσωστών.

Κινητοποιούνται άμεσα και καταφθάνουν στο σημείο του ατυχήματος με ειδικά οχήματα, πλήρως εφοδιασμένοι με τον απαραίτητο υγειονομικό και τεχνικό εξοπλισμό διάσωσης για παροχή πρώτων βοηθειών πάντα σε συνεργασία με την Πυροσβεστική, το Εθνικό Κέντρο Άμεσης Βοήθειας, την Ελληνική Αστυνομία, τις Λιμενικές Αρχές, την Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας, τον Ελληνικό Στρατό και άλλους αρμόδιους κρατικούς φορείς (www.redcross.gr).

2.3.2 Ελληνική Ομάδα Διάσωσης (Ε.Ο.Δ)

Η Ελληνική Ομάδα Διάσωσης συστάθηκε από το 1978, και από το 1994 λειτουργεί ως σωματείο με έδρα του τη Θεσσαλονίκη. Είναι μέλος στον INSARAG των Ηνωμένων Εθνών από της 23 Ιουνίου 2005, καθιστώντας τη ως τη μόνη διεθνή διασωστική οργάνωση στην Ελλάδα. Σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης και μαζικών καταστροφών στην Ελλάδα αλλά και στο εξωτερικό, έντονη είναι η δράση της Ελληνικής Ομάδας Διάσωσης.

Σκοποί της Ε.Ο.Δ είναι οι εξής :

- Η παροχή πρώτων βοηθειών, η υποστήριξη της ζωής, η πρόληψη των κινδύνων σε φυσικές ή ανθρωπογενείς καταστροφές.
- Η ενίσχυση της κοινωνικής ευαισθησίας και του εθελοντικού πνεύματος της πολίτες, γεγονός που επιτυγχάνεται μέσα από δράσεις ενημέρωσης, προβολής, εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης.
- Η παροχή επείγουσας ανθρωπιστικής, επισιτιστικής, αναπτυξιακής και κάθε μορφής βοήθειας στις αναπτυσσόμενες χώρες.
- Οι πρωτοβουλίες και δράσεις για την προστασία του περιβάλλοντος και η συμμετοχή σε σχετικά προγράμματα και δράσεις των πολιτών.

Οι τομείς στους οποίους δραστηριοποιείται η Ελληνική Ομάδα Διάσωσης είναι η Ορεινή Διάσωση, η Διάσωση στο Υγρό Στοιχείο, η Αντιμετώπιση Καταστροφών, οι Πρώτες Βοήθειες, η Έρευνα – Τεχνολογία, τα Σκυλιά Έρευνας και οι Ανθρωπιστικές Αποστολές.

Η Ε.Ο.Δ. παρέχει τη βοήθειά της χωρίς να θρησκευτικές, φυλετικές, κοινωνικές, οικονομικές ή πολιτικές διακρίσεις (www.hrt.org.gr).

2.3.3 Έλληνες Διασώστες

Οι Έλληνες Διασώστες αποτελούν μία εθελοντική διασωστική και ανθρωπιστική μη κερδοσκοπική οργάνωση. Πρόκειται για μία μη κυβερνητική οργάνωση με έδρα τη Θεσσαλονίκη, που είναι της γνωστή ως «RESCUE GR».

Κύριος στόχος της οργάνωσης Έλληνες Διασώστες είναι η ενίσχυση του εθελοντικού πνεύματος και της κοινωνικής ευαισθησίας. Επιτυγχάνεται μέσω της συμμετοχής της σε δράσεις για την αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού, της συνεργασίας με κρατικούς φορείς και της ανάπτυξης σχεδίων για την ενημέρωση κυρίως των νέων ανθρώπων σχετικά με την πρόληψη και την αντιμετώπιση των φυσικών και ανθρωπογενών καταστροφών και εκτάκτων αναγκών.

Στους στόχους των σχεδίων δράσης που αναπτύσσουν οι Έλληνες Διασώστες περιλαμβάνονται η ευαισθητοποίηση πολιτειακών φορέων, η ανάπτυξη της συνεργασίας με άλλα σωματεία, ιδρύματα με κοινούς εθνικούς, κοινωνικούς, θρησκευτικούς και φιλανθρωπικούς σκοπούς, η ενδυνάμωση της συνεργασίας με την τοπική αυτοδιοίκηση και της νόμιμους, πολιτιστικούς, πνευματικούς και της φορείς και συμβολή στην αναβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος.

Στους Τομείς δράσης της οργάνωσης συγκαταλέγονται η έρευνα και διάσωση αγνοουμένων από μαζικές καταστροφές (απεγκλωβισμοί ατόμων από σεισμούς, πλημμύρες, πυρκαγιές, κατολισθήσεις) και η έρευνα και διάσωση αγνοουμένων σε υγρό στοιχείο (επιφανειακός και υποβρύχιος έλεγχος για τον εντοπισμό αγνοουμένων στη θάλασσα, σε λίμνες και ποτάμια). Επίσης, η έρευνα και διάσωση αγνοουμένων σε μη αστικές περιοχές μικρού, μεσαίου και μεγάλου υψομέτρου και οι ανθρωπιστικές αποστολές (www.rescuegr.gr).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

Ο ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ ΣΤΙΣ ΑΝΑΠΤΥΣΣΟΜΕΝΕΣ ΧΩΡΕΣ

3.1 Ορισμός και υποκατηγορίες των αναπτυσσόμενων χωρών

Οι αναπτυσσόμενες ή αλλιώς χώρες του Τρίτου Κόσμου είναι αυτές που η οικονομική τους κατάσταση είναι άσχημη, τα επίπεδα ανάπτυξής τους είναι χαμηλά και οι κάτοικοί τους ζουν κάτω από τα όρια της φτώχειας, αφού οι πόροι που διαθέτουν είναι ελάχιστοι. Τέτοια παραδείγματα αποτελούν οι χώρες της Αφρικής, της Ασίας, της Κεντρικής και Νότιας Αμερικής (Πολυχρονοπούλου, 2011, Ντούρος, 2009).

Λόγω των διαφορετικών προβλημάτων και των καταστάσεων που επικρατούν στο πλήθος των χωρών που συγκαταλέγονται στις αναπτυσσόμενες, είναι αναγκαίος ο περεταίρω διαχωρισμός τους σε υποομάδες με βάση τα κοινά τους χαρακτηριστικά. Ορισμένες από αυτές τις υποκατηγορίες είναι οι εξής :

- Νεοεκβιομηχανοποιημένες χώρες: Σε αυτές ανήκουν η Ταϊβάν, το Μεξικό, η Νότια Κορέα, η Σιγκαπούρη, η Βραζιλία και το Χονγκ Κονγκ. Η ανάπτυξή τους ξεκίνησε με τη χρησιμοποίηση του φθηνού εργατικού δυναμικού και εξελίχθηκε με τη συμβολή των νέων τεχνολογιών και την εξειδίκευση σε κάθε τομέα εργασίας.
- Χώρες της Αφρικής γύρω και κάτω από την έρημο Σαχάρα: Περιλαμβάνονται οι αναπτυσσόμενες χώρες που βρίσκονται στη χειρότερη κατάσταση, καθώς αντιμετωπίζουν θέματα σχετικά με την επάρκεια τροφίμων, με την καλλιέργεια της γης αλλά και γενικότερα την επιβίωση λόγω της έντονης ξηρασίας.
- Η πλειονότητα των χωρών της Λατινικής Αμερικής: Πρόκειται για την υποομάδα που δημιουργήθηκε λόγω του υψηλού δανεισμού, στον οποίο κατέφυγαν έπειτα από την απότομη αύξηση των τιμών του πετρελαίου την περίοδο του 1970.
- Χώρες με αποικιακό παρελθόν: Αυτές υπέστησαν φυσικές και ψυχολογικές φθορές εξαιτίας της αποικιοκρατίας.
- Πετρελαιοπαραγωγικές χώρες, πλεονασματικές σε κεφάλαιο: Οι χώρες αυτές παρά το ότι διαθέτουν κεφάλαιο, ανήκουν στις αναπτυσσόμενες επειδή υστερούν σε τομείς όπως είναι η υγεία, η διατροφή και η εκπαίδευση.

- Χώρες με πληθυσμιακό μέγεθος: Όπως είναι η Ινδία, η Κίνα και άλλες πυκνοκατοικημένες χώρες (Ντούρος, 2009).

3.2 Χαρακτηριστικά των αναπτυσσόμενων χωρών

Οι αναπτυσσόμενες χώρες, παρά το γεγονός ότι παρουσιάζουν κοινωνικές, οικονομικές, φυσικές, πολιτικές και δημογραφικές διαφορές μεταξύ τους διαθέτουν ορισμένα κοινά χαρακτηριστικά, τα οποία απαριθμούνται ακολούθως:

- 1) Το χαμηλό βιοτικό επίπεδο.
- 2) Η μειωμένη εξειδίκευση του εργατικού δυναμικού.
- 3) Τα υψηλά ποσοστά ανεργίας.
- 4) Η ανισοδιανομή του πλούτου και του εισοδήματος.
- 5) Η παιδική εργασία.
- 6) Το μεγάλο εξωτερικό χρέος.
- 7) Η υπέρμετρη αύξηση του πληθυσμού.
- 8) Η μειωμένη παραγωγικότητα της εργασίας.
- 9) Η ανισότητα της οικονομικής δύναμης μεταξύ των αναπτυσσόμενων και των ανεπτυγμένων χωρών.
- 10) Ο οικονομικός δυαδισμός.
- 11) Η σημαντική ανισότητα των πληρωμών (Ντούρος, 2009).

3.3 Οι Μ.Κ.Ο. που δραστηριοποιούνται στις αναπτυσσόμενες χώρες

Διάφορες Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις σχεδιάζουν και υλοποιούν πολλές εκστρατείες στις χώρες του Τρίτου Κόσμου, με σκοπό την βελτίωση των συνθηκών και της ποιότητας ζωής των κατοίκων τους μέσω της εθελοντικής εργασίας και προσφοράς. Μερικές από αυτές αναφέρονται στη συνέχεια.

3.3.1 Oxfam

Η Oxfam International δημιουργήθηκε από μια ομάδα ανεξάρτητων μη κυβερνητικών οργανώσεων το 1995 και η ονομασία της προέρχεται από την επιτροπή Oxford, η οποία ιδρύθηκε στη Μεγάλη Βρετανία το 1942, ώστε να συνδράμει στην ανακούφιση της πείνας. Στόχος τους αποτελούσε η συνεργασία με σκοπό την ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων της αδικίας και της φτώχειας σε παγκόσμιο επίπεδο. Σημαντικό έργο της ομάδας αυτής υπήρξε η παροχή τροφίμων στις γυναίκες και στα παιδιά που λιμοκτονούσαν στην Ελλάδα την περίοδο του Δεύτερου Παγκοσμίου πολέμου.

Πέρα από την παροχή έκτακτης βοήθειας, η οργάνωση σχεδιάζει και υλοποιεί εκστρατείες που στοχεύουν στην ανάπτυξη των ευάλωτων πληθυσμών. Συνεργάζεται με άλλους οργανισμούς με σκοπό να εξαλείψουν τον αθέμιτο ανταγωνισμό στον τομέα του εμπορίου, να εξασφαλίσουν καλύτερες συνθήκες όσον αφορά την εκπαίδευση και τις υπηρεσίες υγείας για όλους τους ανθρώπους και δράσουν ενάντια στην αλλαγή του κλίματος.

Η Oxfam αποτελεί μία παγκόσμια συνομοσπονδία 20 οργανισμών σε Βραζιλία, Γαλλία, Ιρλανδία, Αυστραλία, Ολλανδία, Ιαπωνία, Γερμανία, Βέλγιο, Δανία, Χονγκ Κονγκ, Ιταλία, Μεξικό, Μεγάλη Βρετανία, Κεμπέκ, Νέα Ζηλανδία, Καναδά, Ινδία, Νότια Αφρική και Κράτη μέλη.

Σκοπός της οργάνωσης αποτελεί η δημιουργία και εφαρμογή μέτρων για έναν δίκαιο κόσμο, από τον οποίο θα απουσιάζει η φτώχεια και θα αναγνωρίζονται τα ατομικά δικαιώματα των ανθρώπων, οι οποίοι θα αποφασίζουν οι ίδιοι για το μέλλον και την ζωή τους.

Η συγκεκριμένη Μη Κυβερνητική Οργάνωση έχει τις εξής πεποιθήσεις:

- Οι άνθρωποι δικαιούνται να ζουν με ασφάλεια, να έχουν τη δυνατότητα πρόσβασης σε κοινωνικές υπηρεσίες, να εισακούγονται οι προσωπικές τους απόψεις και να έχουν έναν αξιοπρεπή τρόπο ζωής.
- Το γυναικείο φύλο επιβαρύνεται περισσότερο από τη φτώχεια, με αποτέλεσμα τα δικαιώματα και οι ανάγκες του να αποτελούν το επίκεντρο για τον περιορισμό της.
- Το κάθε άτομο αξίζει να συνειδητοποιήσει τη δύναμη των ικανοτήτων του και να ζει σε έναν δικαιότερο κόσμο απαλλαγμένο από την φτώχεια.
- Η φτώχεια πηγάζει από την ανισότητα και την απραξία των ανθρώπων και επιδεινώνεται από τις φυσικές καταστροφές, την ανθρώπινη καταπίεση και βία.
- Οι φτωχοί άνθρωποι έχουν χαμηλό εισόδημα, ελάχιστη περιουσία, μειωμένη πρόσβαση στις υπηρεσίες, βιώνουν την ανισότητα και αδυνατούν να εξελιχθούν.
- Οι κυβερνήσεις και γενικότερα όλες οι οργανώσεις, οφείλουν να ενημερώνουν τον λαό πλήρως για τις πράξεις τους και να αναλαμβάνουν τις επιπτώσεις αυτών.
- Μόνο μέσω της παγκόσμιας συνεργασίας και συνοχής μπορούν να αντιμετωπιστούν τα σύγχρονα προβλήματα των κοινωνιών, όπως είναι οι λιμοί, η αστικοποίηση, ο περιορισμός των φυσικών πόρων και της ενέργειας, η κλιματική αλλαγή και η αύξηση της παραγωγής όπλων (www.oxfam.org).

3.3.2 Action Aid

Η Action Aid αποτελεί μία ανεξάρτητη, διεθνή οργάνωση με δράση από το 1972, ενάντια στην φτώχεια και στην αδικία, σε πάνω από 45 χώρες σε όλο τον πλανήτη, όπως είναι η Νότια Αφρική, η Αιθιοπία, η Τανζανία, η Σιέρα Λεόνε, η Ινδία, το Πακιστάν, η Καμπότζη, η Ταϊλάνδη, το Νεπάλ, το Βιετνάμ, η Γουατεμάλα, η Αιτή κ.α. Μέσα από τις ενέργειες της, οι άνθρωποι μαθαίνουν να ζητούν έναν αξιοπρεπή τρόπο διαβίωσης και έναν πιο δίκαιο κόσμο.

Δρα σε συνεργασία με τοπικούς φορείς, συνεργάζεται με ολόκληρες κοινότητες και καταπολεμά, μέσω της πίεσης που ασκεί στις κυβερνήσεις, τις πολιτικές που συντηρούν τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό. Μέσα από προγράμματα εκπαίδευσης και συλλογικής δράσης, συμβάλει στην βελτίωση της ζωής των πληθυσμών στις αναπτυσσόμενες χώρες.

Συγκεκριμένα, η δράση της Action Aid στην Ελλάδα ξεκίνησε το 1998 και περιλαμβάνει τα ακόλουθα:

- Στηρίζει μέχρι σήμερα 55 κοινότητες σε 20 χώρες, μέσω των προγραμμάτων Αναδοχής παιδιού.
- Παρακινεί τους πολίτες να συμμετέχουν ενεργά στα κοινά, μέσα από εκπαιδευτικά προγράμματα, και προάγει τον εθελοντισμό.
- Μέσα από τις δράσεις της, πληροφορεί και ευαισθητοποιεί τους πολίτες σχετικά με παγκόσμια θέματα, όπως είναι ο ρατσισμός και η φτώχεια.
- Συνδράμει οικονομικά και κοινωνικά, τα άτομα κάθε ηλικιακής ομάδας των οικονομικά ασθενών οικογενειών της χώρας.

Στις αξίες που χαρακτηρίζουν την οργάνωση συγκαταλέγονται:

- Η ανεξαρτησία από θρησκευτικούς και πολιτικούς περιορισμούς.
- Η αλληλεγγύη προς τους φτωχούς και τους αδύναμους.
- Η ισότητα και η δικαιοσύνη ανεξαρτήτως φυλής, γένους, κοινωνικής θέσης, έθνους, θρησκείας, αναπηρίας, ηλικίας, σεξουαλικού προσανατολισμού και τοποθεσίας.
- Η σεμνότητα όσον αφορά τον τρόπο συμπεριφοράς των μελών της.
- Ο αμοιβαίος σεβασμός σχετικά με την αξία και τη διαφορετικότητα των ανθρώπων.
- Η ειλικρίνεια και η διαφάνεια που έχει να κάνει με την αποτελεσματικότητα των δράσεών της και την αποδοχή κάθε είδους κριτικής.
- Το θάρρος της πεποίθησης που πηγάζει από τη σιγουριά για την επιτυχία των πράξεών της έναντι της φτώχειας και της ανισότητας.

Τα χαρακτηριστικά που κάνουν την Action Aid να ξεχωρίζει είναι η στενή της συνεργασία με τοπικές οργανώσεις στις αναπτυσσόμενες χώρες, ο τρόπος δράσης της στις καταστάσεις έκτακτης ανάγκης και η στήριξη επί σειρά πολλών ετών από τους υποστηρικτές της. Επίσης, οι πρωτοποριακές μέθοδοι εκπαίδευσης που χρησιμοποιεί, η ενεργός ανάμειξη των αναπτυσσόμενων χωρών με τη διοίκηση της οργάνωσης σε παγκόσμιο επίπεδο και η αντιμετώπιση των ατόμων στα οποία παρέχει βοήθεια ως συνεργάτες της (www.Actionaid.gr).

3.3.3 Unicef

Στις 11 Νοεμβρίου του 1946, συγκροτείται η εν μέρει η αυτόνομη, μη κερδοσκοπική οργάνωση Unicef, μετά από οργανωμένη συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, στις οποίες και ανήκει. Διαθέτει την προσωπική της ομάδα εκτέλεσης αποφάσεων, η οποία έχει τη

βάση της στη Νέα Υόρκη και απαρτίζεται από 36 άτομα (Ζωγράφος, Μπόλη & Ξάνθης, 2015).

Η εκτέλεση των ενεργειών της, πραγματοποιείται με τη βοήθεια της ύπαρξης 250 γραφείων, τα οποία λειτουργούν σε 146 χώρες, σε 162 μέρη του κόσμου σήμερα. Ορισμένα σημεία του πλανήτη, που βρίσκονται αυτά τα γραφεία, είναι στη Γενεύη, στο Τόκυο, στη Κοπεγχάγη, όπου εντοπίζεται η αποθήκη της, και στο κέντρο ερευνών της Φλωρεντίας. Επίσης, κυβερνητικές, μη κυβερνητικές και λοιπές ενώσεις των Ηνωμένων Εθνών, συνεργάζονται με την Unicef (Ζωγράφος, Μπόλη & Ξάνθης, 2015).

Τέλος, κύριο έργο της οργάνωσης, αποτελεί η κάλυψη βασικών, ανθρωπιστικών αναγκών του ατόμου, όπως είναι η παροχή ιατρικής-νοσηλευτικής περίθαλψης, η ανάγκη για τροφή και νερό, η αποχέτευση και η βασική εκπαίδευση (Ζωγράφος, Μπόλη & Ξάνθης, 2015).

Οι δράσεις της Unicef, έχουν σκοπό την κάλυψη των αναγκών όλων των παιδιών, ανεξαρτήτως φυλής, εθνικότητας, θρησκείας, κοινωνικής θέσης και πολιτικής τοποθέτησης, ώστε να διαβιούν με υγιεινό τρόπο ζωής, σε συνθήκες ειρήνης (Ζωγράφος, Μπόλη & Ξάνθης, 2015).

Έτσι, οι ενέργειές της, αποσκοπούν στην επίτευξη των παρακάτω στόχων :

- Την καταπολέμηση του AIDS.
- Την φροντίδα όλων των παιδιών, ανεξαιρέτως.
- Τη διαπαιδαγώγηση των παιδιών.
- Την κάλυψη των βασικών αναγκών των ατόμων, δίνοντας προτεραιότητα στα παιδιά.
- Την εξάλειψη της βίας και της εκμετάλλευσης των νέων, ακούγοντάς τους.
- Την κατάλληλη κινητοποίηση των παιδιών, ώστε να συμμετέχουν σε τέτοια προγράμματα.
- Την καταπολέμηση της φτώχειας που επικρατεί.
- Την προστασία των ανθρώπων, κυρίως των νεαρών σε ηλικία ατόμων, από τον πόλεμο.
- Τα προγράμματα εμβολιασμών για ιλαρά, φυματίωση, τέτανο, κοκίτη, πολιομυελίτιδα και άλλες ασθένειες, που ευθύνονται για το θάνατο πολλών παιδιών.
- Τέλος, την φύλαξη των εδαφών για τα παιδιά (Ζωγράφος, Μπόλη & Ξάνθης, 2015).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Έχοντας ολοκληρώσει την εργασία μας, κατανοούμε και συμπεραίνουμε ότι ο εθελοντισμός αποτελεί ένα κοινωνικό φαινόμενο, που αναπτύσσεται στη διάρκεια των ετών και έχει κάνει εμφανή την παρουσία και δράση του ήδη από την αρχαιότητα. Σκοπός του είναι η εξάλειψη των κοινωνικών ανισοτήτων, μέσω της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, και η ανιδιοτελής προσφορά βοήθειας προς τον πάσχοντα συνάνθρωπο.

Ο εθελοντισμός είναι γενικότερα στάση ζωής και η ανάπτυξη του εξαρτάται και διαφοροποιείται από ποικίλους παράγοντες. Ορισμένοι από αυτούς είναι τόσο οι πολιτικές και οικονομικές συνθήκες της χώρας, όσο και τα προσωπικά χαρακτηριστικά του ατόμου που θα δραστηριοποιηθεί στον τομέα του εθελοντισμού, όπως είναι η προσωπικότητα, το φύλο, η ηλικία και οι ατομικές εμπειρίες του.

Η ανάπτυξη του, ωστόσο είναι επιτακτική, ώστε η σύγχρονη κοινωνία, η οποία χαρακτηρίζεται από τον ατομικισμό, το εύκολο χρήμα και την αδιαφορία για τα κοινά, να ανακτήσει και πάλι το ανθρώπινο πρόσωπό της. Εξάλλου αποτελεί μία νέα μορφή πολιτικής και γι' αυτό καλείται ως τρίτος πόλος του κοινωνικού βίου.

Τα άτομα που ασχολούνται με τον εθελοντισμό, πέρα από την παροχή φιλανθρωπικού έργου στην κοινωνία, αποκομίζουν και κάποια προσωπικά οφέλη. Ορισμένα από αυτά είναι η ανάπτυξη των ικανοτήτων τους και η εκμάθηση επαγγελματικών δεξιοτήτων, καθώς και η προσωπική ικανοποίηση και εσωτερική πληρότητα που αισθάνονται μέσω των δράσεών τους.

Τη σημερινή εποχή που η Ελλάδα μαστίζεται από την οικονομική κρίση, οξύνονται τα φαινόμενα των κοινωνικών ανισοτήτων, της φτώχειας και της ανεργίας. Εξαιτίας όλων αυτών, η εθελοντική δραστηριότητα έχει αυξηθεί σε μεγάλο βαθμό, κυρίως μέσω των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, και έχουν δημιουργηθεί κοινωνικές δομές υποστήριξης, όπως είναι τα κοινωνικά παντοπωλεία, τα κοινωνικά ιατρεία κ.α..

Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις έχουν παρουσιάσει ιδιαίτερη άνθηση στην Ελλάδα της κρίσης, με σκοπό να καλύψουν τα κενά του κράτους και συγκεκριμένα τις ελλείψεις που επικρατούν στις μονάδες παροχής υπηρεσιών υγείας, καθώς και την αδυναμία του να συνδράμει σε περιόδους φυσικών καταστροφών. Ένας άλλος τομέας, στον οποίο δραστηριοποιούνται όλο και περισσότερο τη σημερινή εποχή οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, αποτελούν οι αναπτυσσόμενες χώρες. Στόχος τους δεν αποτελεί η

εξασφάλιση περισσότερων εσόδων, αλλά η προσφορά βοήθειας προς το συνάνθρωπο που βρίσκεται σε ανάγκη.

Επειδή οι φυσικές καταστροφές δεν μπορούν να αποτραπούν και οι επιπτώσεις τους έχουν αντίκτυπο και στον περιβάλλον αλλά και στον άνθρωπο, θα είναι ιδιαίτερα χρήσιμο οι πολίτες να είναι καταλλήλως προετοιμασμένοι και ενημερωμένοι σχετικά με τέτοιου είδους επείγουσες καταστάσεις. Αντίστοιχα, οι επαγγελματίες υγείας θα πρέπει να διαθέτουν ειδική εκπαίδευση και χαρακτηριστικά όπως το κουράγιο, η ψυχραιμία και την ικανότητα συνεργασίας ακόμη και με ανειδίκευτα σε τέτοιες συνθήκες άτομα.

Η κατάσταση, που επικρατεί στις αναπτυσσόμενες χώρες, παραμένει σε γενικές γραμμές η ίδια εδώ και αρκετά χρόνια, με τους κατοίκους τους να ζουν κάτω από τα όρια της φτώχειας με άθλιες συνθήκες διαβίωσης. Το γεγονός, αυτό δε δύναται να αλλάξει από μόνο του, γι' αυτό λοιπόν απαιτείται η ενημέρωση και η δραστηριοποίηση όσο το δυνατόν περισσότερων ατόμων στις εθελοντικές οργανώσεις, που αναπτύσσουν τις δράσεις τους στις χώρες του Τρίτου Κόσμου.

Επομένως, λόγω του ότι ο εθελοντισμός αποτελεί σημαντικό παράγοντα για τον περιορισμό των σύγχρονων κοινωνικών προβλημάτων, επιτακτική είναι η οικονομική ενίσχυση των εθελοντικών οργανώσεων από τις κυβερνήσεις και παράλληλα, ο σχεδιασμός προγραμμάτων ενημέρωσης με σκοπό την ευαισθητοποίηση των πολιτών.

Ο εθελοντισμός αποτελεί εμπειρία ζωής και ίσως το μοναδικό μέσο για τη δημιουργία ενός καλύτερου και δικαιότερου κόσμου για όλους.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην παρούσα, πτυχιακή εργασία προσεγγίζεται το θέμα του εθελοντισμού στα χρόνια της οικονομικής κρίσης και σκοπός της αποτελεί η ανάδειξη της σημαντικότητάς του και η ευαισθητοποίηση των πολιτών.

Αρχικά, ορίζεται ο εθελοντισμός, που διακρίνεται σε επίσημο και ανεπίσημο και αναλύονται οι μορφές του, οι οποίες είναι: κοινωνικός, περιβαλλοντικός, πολιτιστικός, διεθνής και πολιτικής άμυνας. Επισημαίνονται τα χαρακτηριστικά, τα κίνητρα και οι αρχές που πρέπει να διέπουν τον εθελοντή, όπως είναι η αγάπη, ο σεβασμός και η ανιδιοτελής προσφορά προς το συνάνθρωπο. Μία από τις κύριες αιτίες ανάπτυξης του, που αναφέρονται, είναι η κρίση των δημόσιων συστημάτων, σε μια εποχή που η κοινωνία έχει χάσει το ανθρώπινο πρόσωπό της. Ακόμη, καταγράφονται τα οφέλη, οι περιορισμοί και τα προβλήματα του εθελοντισμού, ειδικότερα κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης, που μαστίζει τη σύγχρονη κοινωνία.

Στη συνέχεια, ακολουθούν οι ορισμοί της υγείας και των υπηρεσιών υγείας, μαζί με τα χαρακτηριστικά των τελευταίων. Οι υπηρεσίες υγείας διαχωρίζονται σε ιδιωτικές, δημόσιες κ.α. σύμφωνα με τη νομική μορφή τους, και σε εξωνοσοκομειακής και ενδονοσοκομειακής περιθαλψης, με βάση τις υπηρεσίες που παρέχουν.

Ειδική αναφορά γίνεται στην έννοια των Μη Κερδοσκοπικών Οργανώσεων, τα χαρακτηριστικά, τους τομείς τους και τα κριτήρια που πρέπει να πληρούν. Ακολούθως, περιγράφονται αναλυτικά η Μέριμνα, οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα, οι Γιατροί του Κόσμου και οι Γιατροί της Καρδιάς, Μ.Κ.Ο., που δραστηριοποιούνται στις μονάδες υγείας.

Στο δεύτερο κεφάλαιο, προσεγγίζονται εννοιολογικά οι φυσικές καταστροφές και αναπτύσσεται διεξοδικά το σχέδιο διάσωσης και οι φάσεις του στο σημείο του συμβάντος. Επίσης, αναλύονται οι Μη Κερδοσκοπικές Οργανώσεις, που συνδράμουν τους πληγέντες των φυσικών καταστροφών, όπως είναι ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός, η Ελληνική Ομάδα Διάσωσης και οι Έλληνες Διασώστες.

Τέλος, ορίζονται οι αναπτυσσόμενες χώρες και καταγράφονται οι υποκατηγορίες και τα χαρακτηριστικά τους. Εκτενής περιγραφή γίνεται για την Oxfam, την Unicef και την ActionAid, Μη Κερδοσκοπικές Οργανώσεις με πεδίο δράσης τους τις χώρες του Τρίτου Κόσμου.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: ‘εθελοντισμός’, ‘οικονομική κρίση’, ‘μη κερδοσκοπικές οργανώσεις’, ‘μονάδες παροχής υπηρεσιών υγείας’, ‘φυσικές καταστροφές’, ‘αναπτυσσόμενες χώρες’.

ABSTRACT

The following Diploma Thesis concerns the issue of *Volunteering over the Years of the Economic Crisis in Greece* and is aimed both at highlighting its significant role and at raising awareness among people.

The initial attempt of the Thesis, and namely the first Chapter, is to approach the definition of Volunteering, which is distinguished between the *formal* and the *informal* one, and to achieve an analysis of its basic forms, namely the *social*, the *environmental*, the *cultural*, the *international* and, finally, the one concerning the *Civil Defence*. It underlines, in addition, the characteristics, the motivations and the principles that should embrace and govern a volunteer, such as *the feelings of love, respect and the unselfish offer* towards the fellow man. As one of the main reasons stressed for the development of Volunteering is the crisis of the public systems and services, in the era when society is characterized by a lack of humanity. Moreover, the empirical part of the Thesis includes not only the benefits, but also the constraints and the problems of Volunteering, emphasizing on the period of the economic crisis; the plague of the modern society. In a second stage, the Thesis examines the definitions of *Health* and *Health Services*, respectively, and a reference is made on the characteristics of the latter. In particular, the health services are divided into *private*, *public*, etc. according to their legal form, and into *inpatient* and *outpatient care*, based on the services they provide.

A special reference is made, furthermore, to the concept of *Non - Profit Organizations*, their characteristics and sectors and, finally, the criteria need to be met. A focus is made, particularly, on the *non-governmental organizations (NGOs)* *Merimna*, , *Médecins sans frontières*, *Médecins du Monde* and *Heart's Doctors* respectively, whose action concerns the healthcare units.

In the second chapter of the Thesis, the semantic and conceptual nature of the term *natural disaster* is approached. In particular, a *rescue plan* is thoroughly developed, as well as its stages and phases, at the point of the event. Moreover, the *Non-Profit Organizations*, which assist those affected by natural disasters, are analyzed, such as the *Hellenic Red Cross*, the *Greek Rescue Team* and the *Greek Rescuers*.

Finally, the developing countries are defined and their sub-categories and characteristics are clarified. An extensive description of *Oxfam*, *Unicef* and *ActionAid* takes place, *Non-Profit Organizations*, whose scope concerns the Third World Countries.

KEY WORDS: 'volunteering', 'economic crisis', 'non-profit organizations', 'health service units', 'natural disasters', 'developing countries'.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Ζουμπρής Κ. και συν., (2014), Διερεύνηση των χαρακτηριστικών της προσωπικότητας των επαγγελματιών υγείας σχετικά με τον εθελοντισμό, Το Βήμα του Ασκληπιού, Τόμος 13, Τεύχος 1, σελ.68.
- Ζωγράφος Σ., Μπόλη Θ., Ξάνθης Ε., (2015), Εθελοντισμός και Νοσηλευτική, Θεσσαλονίκη.
- Καμπά Ε. και συν., (2015), Η «ανθοφορία» του εθελοντισμού μέσα από τα μάτια των φοιτητών Νοσηλευτικής, Το Βήμα του Ασκληπιού, Τόμος 14, Τεύχος 2, σελ.123.
- Λειβαδάρος Π. & Γαργαλιάνος Γ., (2014), Η Οικονομική Κρίση και οι Παθογένειες της Ελληνικής Οικονομίας, Αθήνα.
- Μακρόπουλος Κ., (2006), Φυσικές καταστροφές: Σεισμοί και Μέτρα Προστασίας, Αλεξανδρούπολη.
- Ματσικουρλής Β. & Μαυράκη Ε.,(2013), Ο ρόλος του νοσηλευτή στις φυσικές καταστροφές, Θεσσαλονίκη.
- Μητσαρά Χ. & Γεώργια Π., (2015), Η ιστορία του εθελοντισμού στην Ελλάδα, (healink), Μεσολόγγι.
- Μωραϊτή Β., (2016), Εθελοντισμός Εθελοντική δραστηριότητα στην Ελλάδα, Πειραιάς.
- Μωραϊτή Ε. & Γκολέμη Μ., (2012), Βασικές αρχές οργάνωσης δημόσιου νοσοκομείου ή ιδιωτικού, Ηράκλειο.
- Ντούρος Α., (2009), Διερεύνηση έργων για την παροχή βοήθειας στις αναπτυσσόμενες χώρες με έμφαση στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, Αθήνα.
- Παπαχαρισίου Σ., (2008), Φυσικοί κίνδυνοι-Διαχείριση φυσικών κινδύνων-Εφαρμογή εκτίμησης κατολισθητικής επικινδυνότητας , (Βιβλιοθήκη ΑΠΘ), Θεσσαλονίκη.
- Παππά Χ., (2016), Οργάνωση και Διοίκηση (Management) Μονάδων Υγείας & Ικανοποίηση των Εργαζομένων-Η περίπτωση του Γ.Ν. Πατρών 'Ο Άγιος Αντρέας', Πάτρα.
- Πολυχρονοπούλου Μ., (2011), Υγεία και επιβίωση στον Τρίτο Κόσμο, Πάτρα.
- Τζιλίνη Μ. & Λαβδανίτη Μ., (2016), Φυσικές καταστροφές και επιπτώσεις στην υγεία, Περιεχειρητική Νοσηλευτική, Τόμος 5, Τεύχος 3, σελ.270-272.
- Τσάμη Κ., (2014), Η παρουσία των ΜΚΟ στον ελλαδικό χώρο και ο ρόλος τους στην προώθηση της ενεργούς συμμετοχής των νέων στη ζωή της Ευρωπαϊκής κοινότητας, (Βιβλιοθήκη ΑΠΘ), Θεσσαλονίκη.
- Φαρατζιάν Α., (2007), Στρατηγική και ποιότητα μονάδων και υπηρεσιών υγείας, Πειραιάς

Ιστοσελίδες:

Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός, www.redcross.gr , [Πρόσβαση 03/08/2018].

Ελληνική Ομάδα Διάσωσης, www.hrt.org.gr , [Πρόσβαση 03/08/2018].

Έλληνες Διασώστες, www.rescuegr.gr , [Πρόσβαση 05/08/2018].

Μέριμνα, www.merimna.org.gr , [Πρόσβαση 10/09/2018].

Γιατροί του Κόσμου, www.mdmgreece.gr , [Πρόσβαση 13/10/2018].

Γιατροί Χωρίς Σύνορα, www.msf.gr , [Πρόσβαση 10/09/2018].

Oxfam, www.oxfam.org , [Πρόσβαση 18/09/2018].

Action Aid , www.actionaid.gr , [Πρόσβαση 19/09/2018].